

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**Přátelství mezi mužem a ženou z
pohledu jedinců mladší dospělosti**

Friendship between man and woman
from the perspective of young adulthood

Bakalářská diplomová práce

Autor: Tomáš Tichý

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: Psychologie (PSYN)

Olomouc

2014

Rád bych poděkoval PhDr. Marku Kolaříkovi, Ph.D. za vstřícnost, trpělivost a cenné rady, které mi poskytnul při psaní této bakalářské práce. Mimo jiné bych rád poděkoval rodičům, kteří mi poskytnuli prostředky a zázemí a taktéž všem ostatním blízkým za psychickou podporu.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma:
„Přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti“
vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce
a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

Vdne Podpis

OBSAH

Úvod.....	5
-----------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1. Vztahy.....	6
1.1. Afiliace.....	6
1.2. Osobní vztahy.....	8
2. Mladší dospělost.....	12
3. Přátelství.....	13
3.1. Vznik a vývoj.....	13
3.2. Charakteristiky přátelství a jeho význam.....	16
3.3. Rozdíl mezi přátelstvím, známostí, kamarádstvím a láskou.....	18
4. Rozdíly v izosexuálním přátelstvím mezi muži a mezi ženami.....	20
5. Základní psychologické rozdíly mezi pohlavími.....	22
6. Přátelství mezi pohlavími.....	23
7. Dosavadní výzkumy přátelství mezi pohlavími (cross-sex friendship).....	24
7.1. Izosexuální přátelství, přátelství mezi mužem a ženou a homosocialita. USA, Suzanna M. Rose, 1985.....	24
7.2. Mohou být muži a ženy jen přátelé? USA, April L. Bleske. & David M. Buss, 2000.....	25
7.3. Efekt druhů chování dle BSRI na izosexuální přátelství a přátelství s opačným pohlavím. USA, Heidi M. Reeder, 2003.....	25
7.4. Hodnoty přátelství a přátelství mezi mužem a ženou: Chápání modelu přátelství mezi dospělými napříč pohlavím, sexuální orientací a rasou. USA, M. Paz Galupo & Kirsten A. Gonzales, 2012.....	26

PRAKTICKÁ ČÁST

8. Výzkumný problém.....	28
8.1. Výzkumné cíle.....	28
8.2. Výzkumné otázky.....	29
8.3. Aplikovaná metodika.....	29

8.4. Výzkumný soubor.....	30
8.4.1. Oslovení respondentů a etika.....	30
8.4.2. Popis výběrového souboru.....	31
8.5. Analýza a interpretace dat.....	34
8.6. Rekapitulace výzkumných otázek.....	48
9. Diskuse.....	51
10. Závěr.....	54
11. Souhrn.....	55
12. Použitá literatura a zdroje.....	57
Seznam příloh diplomové práce.....	59

Úvod

Tématem mé bakalářské diplomové práce je přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti. Přátelství, jak známo, je jinak vnímáno z pohledu muže a jinak z pohledu ženy. Z literatury se lze dozvědět, že ženská přátelství jsou založena více na blízkosti a sdílení, kdežto ta mužská si zakládají na společně tráveném času a aktivitách. Je možné tyto rozdílnosti skloubit a vytvořit přátelský vztah s opačným pohlavím bez jakéhokoli příslibu sexuálního kontaktu? Na to, mimo jiné, se pokusíme odpovědět pomocí kvantitativního výzkumu prováděného skrze internetový dotazník.

Přátelstvím, jakožto jedním z nemnoha osobních vztahů, které jsou pro každého jedince velmi důležité v průběhu celého života, se zabývají filozofové, sociologové a psychologové již velmi dlouhou dobu. Zmínky o přátelství s jedincem opačného pohlaví lze najít i u starších autorů, avšak větší zájem o toto téma se začal objevovat až v 80. letech 20. století. Důvodem je především fakt, že žijeme v technicky pokročilé a morálně volnější době, která přímo nabízí nové možnosti, které by v době minulé byly těžko vyslovitelné, natož zkoumatelné. Mezi takové možnosti patří kupříkladu takzvané přátelství s benefity, poslední dobou taktéž časté téma, což je jeden z několika důvodů, proč má smysl zkoumat přátelství mezi pohlavími a zjišťovat, zdali existuje ve své čiré, platonické podobě. V této práci budeme vycházet z pojmu homosocialita/heterosocialita, což je sociologický pojem označující vztahy se stejným/opačným pohlavím bez jakéhokoliv sexuálního či romantického podtextu. Zaměříme se tedy na přátelství, které se od lásky odlišuje především právě v absenci sexuálních projevů.

Teoretickým východiskem mé práce jsou dosavadní poznatky sociální psychologie z oblasti interpersonálních vztahů, a to konkrétně vztahů osobních. Výzkumná část je uskutečněna pomocí kvantitativního výzkumu, tudíž budu popisovat zkoumanou skutečnost pomocí číselných proměnných. Výsledky poté zanalyzujeme a vytvoříme ucelený souhrn. Vzhledem ke kvantitativní povaze výzkumu bychom měli dostat reprezentativní výsledky.

Jsem zcela přesvědčen, že se jedná o aktuální téma, které si zaslouží být zkoumáno a kvalitně popsáno. Výzkumů na toto téma je z poslední doby opravdu mnoho, v něčem se shodují, v něčem rozcházejí a já se pokusím přispět svou troškou do vědeckého mlýna.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Vztahy

Dle Geista je vztah: „*termín používaný v několika významech v matematice, fyzice, filozofii, psychologii, sociologii a v dalších disciplínách, v nichž patří k nejzákladnějším. Má povahu kategorie a přes všechny rozdílné formulace vykazuje společný znak, kterým je (spolu)existence jevů v poměru (typu): když A a B, tak vždy B a A; spolupříslušnost jevů k sobě, vzájemné spojení. ... Vztah lze vymezit jako (věcnou nebo významově-obsahovou) souvislost jevů navzájem a způsob vzájemného spojení (závislosti) nejméně dvou jevů*“ (Geist, 2000, 338).

V této práci se budeme zabývat vztahy čistě v psychologickém smyslu a to vztahy interpersonálními, v novějším pojetí nazývanými jako vztahy osobní. Jak podotýká Slaměník (2011), jedná se o pojem s velmi pestrá a širokou škálou, nelze si ho však představit jako kontinuum, u kterého jeho hlavní znak, blízkost, narůstá od pomyslného minima až k maximální hodnotě, znamenající konec kontinua. Interpersonální vztahy se zvyšující blízkostí nabývají nových kvalitativních úrovní. Na úrovni nejnižší jsou vztahy povrchní, po nich na různých úrovních vztahy blízké. O rozdílech mezi jednotlivými kvalitativními úrovněmi si povíme až později.

1.1. Afiliace

Dříve než se začneme bavit o vztazích osobních, měli bychom si říci něco o afiliaci, neboli jedné ze základních potřeb spočívající právě v navazování mezilidských vztahů.

Hartl s Hartlovou popisují afiliaci následovně: „*tvorba citových a sociálních kontaktů s druhými lidmi, která se projevuje příslušností ke skupině nebo členstvím v ní; hloubka afiliace předurčuje povahu nutné práce se skupinou; v některých teoriích osobnosti základní potřeba, protože zahrnuje potřebu lásky, přátelství a spolupráce; může být založena též na nutnosti snížit úzkost nebo zbavit se nejistoty; vždy výrazně ovlivňuje mezilidské vztahy*“ (Hartl & Hartlová, 2000, 20).

Thomas Moore, který ve své publikaci *Knihy o lásce a přátelství*, ve které nahlíží na vztahy z pozice duše, nazývá afiliaci a její opak, vyhledávání samoty, jako sepětí a únik. Sepětí Moore (1998, 21, 22) popisuje následovně: „*Svůj přirozený sklon připoutat se k něčemu projevuje duše mnoha způsoby. Jedním z nich je její náklonnost k minulosti a odpor ke změnám. Proto není výjimkou situace, kdy oduševnělý člověk odmítne nabízené výhodné místo jenom proto, že je mu proti mysli vystěhovat se z rodného města. Oduševnělost takového rozhodnutí je jasná: vztahy k přátelům, k rodině, ke stavbám a ke krajině jsou záležitostmi srdce a jejich zachování může být pro duševní život důležitější než podlehnout představám o nádherné budoucnosti, které pramení z jiné oblasti naší přirozenosti.*“

Naprostá většina lidí vyhledává společnost lidí jiných, ať už jde o známé, přátele, kamarády, partnery apod. Potřeba navazovat interpersonální vztahy je považována za základní lidskou potřebu a její nedostatek vyvolává značné psychické potíže. Potřeba afiliace se projevuje v různých situacích a může být vyvolána různými incentivami, trvale se však projevuje v touze navazovat dlouhodobé a těsné vztahy. Vztahy dlouhodobější, v kterých dochází k sebeodhalování a sdílení intimity, poskytují jedinci pomoc a oporu, jelikož lze v takovýchto vztazích se samozřejmostí požádat o právě zmíněnou oporu či pomoc. Podstatnou složku uspokojení v těchto vztazích tvoří celkově pozitivní emoce (Slaměník & Výrost, 2008).

Potřeba být v kontaktu s druhými představuje dle výsledků studie O'Connora a Rosenblooda (1996, in Hewstone, Stroebe, 2006), podobně jako hlad, pohnutku, na jejímž základě lidé hledají optimální rozsah sociálního kontaktu. V případě pocitů samoty jedinci vyhledávají sociální kontakt, dokud není nasycen jakýsi pud afiliace. V opačném případě, tzn. při přemíře kontaktů s druhými, naopak lidé hledají samotu. Jde tedy o vyladování optimální úrovně afiliace.

Podle evoluční teorie se předpokládá, že touha lidí po afiliaci pramení především z potřeby sdružování jedinců při hrozbě ze strany agresorů nebo jiných útočníků, což zvyšovalo naději na přežití. Vztah mezi tendencí k afiliaci a strachem byl nejméně jednou se zájmem zkoumán (Hewstone & Stroebe, 2006).

Prvním z těchto experimentů byl vytvořen Stanley Schachterem. V Schachterově experimentu měly pokusné osoby podstoupit silný elektrický šok, na který mohly čekat samy či ve společnosti jiných lidí ve stejné situaci. Zjistilo se, že většina pokusných osob

čekala raději s ostatními druhy. V kontrolní skupině, jejíž členové měli dostat jen nepatrný elektrický šok, tudíž u nich byl strach minimální, dávaly pokusné osoby přednost čekání o samotě (Slaměník & Výrost, 2008).

Na otázku *Co lidé hledají, vyžadují-li při stresu kontakt s druhými* odpovídá Nakonečný (2009, 422) takto: „*Bezesporu nás napadnou důvody typu vyhledávání opory, ujištění, třeba i zvědavost a potřeba projevit své emoce, ovšem z výzkumů se dozvídáme, že hlavní roli sehrávají tři pohnutky: sociální srovnávání, redukce úzkosti a vyhledávání informací.*“

Sociální srovnávání je první ze tří výše zmíněných pohnutek a jde o proces ujišťování se ve vlastním chování, míře strachu apod. L.Festinger (1954, in Hewstone, Stroebe, 2006) k řešení tohoto procesu přispěl svou teorií sociálního srovnávání, která klade důraz na skutečnost, že jedinec posuzuje své schopnosti, emoce a postoje pomocí srovnávání svých projevů s projevy druhých osob v podobné situaci. Tento proces probíhá především ve chvílích nejistoty. Druhou ze tří pohnutek k vyhledávání přítomnosti druhých je redukce úzkosti, která hraje ještě větší roli, než touha snížit nejistotu prostřednictvím sociálního srovnávání. Třetí pohnutkou je vyhledávání informací, o které Shavert s Klinnertem (1982, in Hewstone & Stroebe, 2006) napsali, že dítě vyhledává rodiče nejen proto, aby mu poskytnuli uklidnění a citové ujištění, nýbrž právě i kvůli tomu, aby z jejich reakcí zjistilo informace o povaze hrozby a její vážnosti.

1.2. Osobní vztahy

Jak jsme si již naznačili v zastřešující kapitole 1. *Vztahy*, pojem osobních vztahů vznikl z potřeby vytvořit samostatný pojem v sociální psychologii, který by vyjadřoval nejen interakci v meziosobním kontaktu, jak tomu je u pojmu interpersonálních vztahů, ale také pro celkové vzájemné ovlivňování jedince se společností.

Fenomémem osobních vztahů se jako jeden z prvních zabýval H. H. Kelley, který ho považoval za přemostění mezi vědami zaměřenými na studium jedince a studium společnosti. Za přemostění ho považoval právě proto, že činitelé, kterými lze charakterizovat osobní vztahy, jako například neformální vliv sociálních norem, společně sdílené názory na události a svět, styl řešení interpersonálních konfliktů, sociální interakce apod., nelze jednoznačně přiřadit k jedinci či jeho sociálnímu prostředí (Slaměník & Výrost, 2008).

Osobní vztahy v pojetí Kelleyho (in Slaměník & Výrost, 2008) se dají popsat pomocí dvouúrovňové hypotézy, jelikož existují na dvou úrovních vzájemné vztahové závislosti a to na úrovni dispoziční a dané, aktuální. Na aktuální úrovni dochází k vzájemné závislosti v přímých a konkrétních výsledcích kontrolovaných specifickým chováním. Úroveň dispoziční je výsledkem vzájemné závislosti, která je podmíněna závislou interakcí osobnostních rysů a interpersonálních postojů účastníků vztahu.

Slaměník (2011) charakterizuje vzájemnou závislost jako míru souladu v upřednostňování a uspokojování společných potřeb, která vzniká při uvědomění společné odpovědnosti za vzájemnou psychickou pohodu, kterou naplňují tím, že dlouhodobě investují čas do zájmů, potřeb a cílů partnera a usilují o vzájemné porozumění, včetně snahy o pomoc v řešení problémů druhého. Úroveň této závislosti je pak dána tím, v jaké míře se druhové ovlivňují svým chováním, nakolik se mohou spolehnout na pozitivní důsledky ve vzájemném působení pro každého z nich a jakou mírou jsou výsledky pro ně příjemné či nepříjemné. Pro vzájemnou závislost je typické, že se partneři neostýchají vyjadřovat své cíle a potřeby, a navozovat takové situace, které by případně mohly vést k uspokojování a dosahování těchto cílů a potřeb.

Pro vzájemnou závislost je také charakteristické, že čím je vyšší, tím se zvyšuje i role závazku, jenž je považován za jeden z prostředků, které zachovávají dlouhodobě blízké vztahy v případě jejich ohrožení. Závislost vzájemná může zůstat i v případě, kdy nepřináší příliš uspokojení, k čemuž dochází v případech, kdy by samotné ukončení vztahu a navazování vztahu nového bylo pro jedince příliš namáhavé. Dosažená vzájemná znalost a jistá stereotypnost, zvláště pokud není v dohledu vztah atraktivnější, je pohodlná pro jedince natolik, že se snaží vyhýbat rozbrojům a případně mění své názory nebo vztah alespoň udržují, aby nedošlo k jeho ukončení. Podobné tendence zesilují v partnerských vztazích v případě, když je vztah ohrožen z druhé strany možností lepší alternativy, což vyvolává strach z ukončení vztahu a případně také žárlivost (Slaměník, 2011).

Kelley (in Slaměník & Výrost, 2008) také řešil otázku blízkosti osobních vztahů a blízké vztahy definoval tak, že pokud jedinec ovlivňuje jiné osoby často, v různých sférách a především silně a po relativně dlouhou dobu, jedná se o blízký osobní vztah. Slaměník s Výrostem se však zmiňují, že toto vymezení je zdrojem určitých nedorozumění, kdy je blízký vztah chápán jen ve svém pozitivním rozměru a opomíjí se fakt, že blízkost vztahu není žádnou garancí absence problémů.

Blízkost vztahu charakterizuje Slaměník (2011) pomocí interakcí, jež se vyznačují odpovědností, důvěrou, vzájemnou péčí a v nichž se chování obou účastníků vzájemně vysoce ovlivňuje a má důsledky pro oba partnery. S mírou těsnosti ve vztahu silně pozitivně koreluje intenzita emočního prožívání obou partnerů a taktéž dochází ke změnám v úrovni vzájemného projevování emocí.

„V blízkých vztazích si jedinec uvědomuje svou vlastní i společnou odpovědnost za dosažený výsledek. Uvědomění si této odpovědnosti ho vede k tomu, že se snaží chovat v některých případech prosociálně (tj. být čestný, vstřícný, altruistický) a jindy zase sobecky, antisociálně (soutěživě, egoisticky, agresivně). Každá z těchto tendencí má své přednosti, které ale vždy závisejí na behaviorálních projevech partnera. Jako relativně stabilní dispozice tyto charakteristiky mají mimořádný význam pro osobní vztahy, poskytují základnu, na níž se osobní vztahy realizují a rozvíjejí, a kontext, ve kterém se uskutečňují (Slaměník & Výrost, 2008, 236, 237).“

Slaměník (2011) popisuje otázku trvání blízkého vztahu jako složitou. Narůstání délky vztahu nemusí vždy znamenat zvyšování těsnosti vztahu, jelikož se po čase mohou vytrácet charakteristiky jako je vzájemné ovlivňování, podpora, vzájemná závislost, může dojít k okleštění množství trávení společného času a společných aktivit a celkově je šance na to, že dojde ke změnám zájmů a postojů jedinců, což vztahu nemusí prospět.

S vývojem vztahu dochází ke zvyšování vzájemného poznání partnerů, což vytváří předpoklady pro lepší odhadnutí toho, jak se v daných situacích druh zachová a jak bude tyto situace prožívat. Tyto predikce mohou vést k možnostem vytváření nečekaných a překvapujících situací, které by měly vyvolávat pocit štěstí a zvyšovat blízkost vztahu (Nakonečný, 2009).

Určitým vyjádřením blízkosti vztahu je míra obsazení druhého ve vlastním já, čímž se zabýval například A. Aron, E. N. Aron a D. Smollan, kteří vytvořili jednodimenzionální Škálu obsazení druhého ve vlastním já. Škála se skládá ze sedmi párů kružnic, které se ve vzrůstající míře navzájem překrývají, a respondent má za úkol vybrat pár kružnic, který nejlépe vyjadřuje jeho vztah s druhou osobou (Hewstone & Stroebe, 2006).

Mezi blízké vztahy lze zařadit vztahy mezi manžely, partnery, rodiči a dětmi, přáteli stejného či opačného pohlaví a jejich hlavní společnou charakteristikou je sympatie, vztah mít rád, či emoce lásky. Tyto vztahy vznikají prohlubováním vzájemné závislosti, tím

pádem i intimacy, důvěry, porozumění, společných postojů a prožívaných emocí a sdílených zvyků. Autoři však nejsou zcela jednotní v definici blízkých vztahů (Slaměník, 2011).

2. Mladší dospělost

Věkové hranice vývojových stádií jsou často dosti nejasné, jelikož lze stěží určit pevné hranice. Interpretace některých psychologů se skutečně poměrně dosti liší, a to ne jen rokem či dvěma. Kupříkladu Krejčířová a Langmeier (1998) ohraničují mladší dospělost dle Eriksona od 20 do 30 let.

Ve výzkumné části však budeme vycházet z věkového intervalu dle Vágnerové, který je o dost širší. Vágnerová (2007) popisuje mladší dospělost jako významný mezník v lidském životě, kdy dospívající přijímá roli dospělého, začíná budovat kariéru, osobnostně se stabilizuje, uzavírá manželství či jinou formu trvalejšího partnerství a stává se rodičem. Vágnerová dává horní hranici mladé dospělosti vysoko a to od 20 do 40 let.

3. Přátelství

Nad důležitostí přátelství se zamýšlí již Platón ve svých dialozích *Lysis* a *Symposion*, kde řeší především lásku. Jeho žák Aristoteles se však přátelstvím zabývá z více úhlů. V osmé a deváté knize *Etiky Nikomachovy* řeší důležitost, druhy a formy takového vztahu, tyto druhy porovnává a zamýšlí se nad cenou a smyslem přátelství (Paprotny, 2005).

Aristotelovým pojetím přátelství se v této práci příliš zabývat nebudeme a budeme raději řešit přátelství z pohledu dnešní vědy. Co by však jednoznačně stálo za zmínku je Aristotelovo rozdělení přátelství na 3 druhy a to konkrétně přátelství pro užitek, rozkoš a dobro. Přátelství pro užitek je takové, kdy nejde v podstatě o ryzí oboustranné přátelství, ale minimálně jeden z účastníků vztahu sleduje jen vlastní užitek ze vztahu a jistým způsobem využívá osobu druhou. Podobně je na tom i přátelství pro rozkoš, příjemnost, kdy zase minimálně jeden v přátelství sleduje svůj vlastní zisk a ve chvíli, kdy zisk či užitek ze vztahu odejde, přátelství zaniká. Třetím druhem přátelství, které Aristoteles popsal, je přátelství pro dobro, neboli dokonalé přátelství, které může vzniknout jenom mezi dobrými a v ctnostech si podobnými jedinci, jelikož jen dobří lidé mohou přát druhému dobro. Takové přátelství je dle Aristotela trvalé a může být zrušeno jen v případě, kdy jeden z účastníků vztahu přestane být dobrým (Aristotelés, 1996).

Z pohledu dnešních evolučních teoretiků a dalších je však jasné, že každé přátelství v podstatě nějaký ten zisk či rozkoš sleduje a s odchodem zisků odchází i samotné přátelství nebo je alespoň částečně degradováno na nižší kvalitativní úroveň osobního vztahu. V podstatě jde ale jen o to, zda do přátelství zahrneme i transpersonální aspekt, duši, s kterou Aristoteles a mnoho dalších i novodobých osobností počítá.

3.1. Vznik a vývoj

J. W. Thibaut a H. H. Kelley (1959) popisují vznik mezilidského vztahu jako vzájemné působení dvou jedinců v po sobě následujících situacích, což je vymezení, které zahrnuje krátkodobé i dlouhodobé interakce mezi lidmi (in Nakonečný, 2009).

V mládí se dle A. Meyera především utváří takzvané zájmové přátelství, zájmová vzájemnost však nemusí být vyrovnaná. Za období přerodu kamarádství ve skutečné

přátelství se uvádí věk okolo 12 let, kdy ustupuje sobectví a samolibost do pozadí a přichází ochota vzájemné pomoci (in Hartl & Hartlová, 2000).

„O tom, jak hluboké a současně nezáměrné může přátelství být, svědčí skutečnost, že je naprosto nemožné určit, která vlastnost z někoho vytvoří opravdového přítele. Nelze se jen tak vydat do ulic a podle nějakého vzorce či receptu přítele hledat. Vznikne-li přátelství, je to, jako by duše jedna v druhé rozpoznaly skrytý poklad a ukovaly svazek, zatímco vědomá mysl pokračuje ve svých záměrech, doufáních a očekáváních“ (Moore, 1998, 109).

I. Lepp (1966, in Nakonečný, 2009, 381, 382) se domnívá, že: *„Zárodky přátelství lze vyzorovat již u dětí v předškolním věku, avšak na jakém základě takový vztah vzniká není spolehlivě známo, víme, že může vznikat mezi lidmi odlišných ras, národností, náboženského vyznání.“* Lepp (tamtéž) považuje za zdroj vzniku přátelství především společné životní podmínky, ale připouští, že rozhodně nejde o jedinou podmínku vzniku a že mezi další důležité faktory patří bezpochyby podobnost mezi ideálem já a příbuznost životních cílů. Uvažuje také nad podobností povah, kdy se podle něj nemůže uzavřít přátelství mezi cholerikem a apatickou osobou, podobně těžce se tvoří takový vztah mezi introverty a extroverty. Na druhou stranu veliká podobnost charakterů a temperamentů může být taktéž překážkou. Lepp (tamtéž) také říká, že přátelství mezi diametrálně odlišnými osobnostmi lze nezřídka zpozorovat. Otázkou však je, zdali jde o skutečné přátelství či jen o podvědomou potřebu demonstrovat své klady pomocí vyvolaného kontrastu; což je poměrně častý jev, kdy se hezké dívky přátelí s nehezkými, čímž získávají vytouženou pozornost.

Pravděpodobnost vzniku přátelství je zvyšována několika faktory, jedním z nich je fyzická blízkost, na což přišli v průkopnické studii Festinger, Schachter a Back (1950, in Hewstone & Stroebe, 2006), když zjistili, že v bytovém komplexu ve Westgate West se rozvinulo minimálně desetkrát více přátelství než mezi jedinci bydlícími v rozdílných budovách. Navíc zjistili, že byl signifikantní rozdíl ve vzniku přátelství i mezi jednotlivými patry v rámci jedné budovy, a dokonce našli i rozdíl mezi vzdálenostmi jednotlivých bytů a to ten, že čím dál od sebe jedinci bydleli na patře, tím slabší mezi nimi vztahy byly. Vysvětlením je skutečnost, že fyzická blízkost znatelně podporuje přitažlivost. Hewstone a Stroebe (2006) vysvětlují tento vztah tak, že mezi jedinci fyzicky bližšími existuje méně překážek při formování přátelství a že jsme-li často v něčí přítomnosti, pak se o něm automaticky dozvídáme více informací a máme možnost odhalit společné zájmy a postoje.

Dalším z aspektů zvyšujících pravděpodobnost navázání přátelství jsou v předchozím odstavci zmíněné postoje. Dle Festingerovy teorie sociálního srovnávání získáváme více užitečných informací od osob, s kterými sdílíme názory a postoje, než od lidí opačných či jiných preferencí. Při výzkumech přátelství se přišlo na to, že přátelé jsou si o mnoho podobnější právě v postojích, nežli lidé, kteří se neznají. Vztah mezi podobností postojů a přitažlivostí je velmi úzký, avšak Byrne, Londo a Griffit (1968, in Hewstone, Stroebe, 2006) říkají, že je nelze přijímat bez výhrad, jelikož podobnost postojů působí především tehdy, jsou-li postoje pro jedince opravdu důležité a taktéž proto, že jedinci a priori předpokládají, že druzí mají podobné názory jako oni, dokud se nepřesvědčí o opaku. Rosenbaum (1986, in Hewstone, Stroebe, 2006) dokládá, že jedinci jsou více odpuzováni odlišnými postoji, než přitahováni postoji podobnými. Jako třetí a předposlední fakt proč nelze vztah mezi postoji a přitažlivostí bez výhrad přijímat je ten, že pro vznik vztahu má dle Wenera a Parmelee (1979, in Hewstone, Stroebe, 2006) značný efekt především podobnost preferovaných volnočasových aktivit a ne podobnost postojů jako taková. Posledním případem je případné upřednostňování submisivních či naopak dominantních jedinců jako vlastního doplňku, na což přišli Dryer a Horowitz (1997, in Hewstone, Stroebe, 2006).

Vzájemná závislost v přátelství vzniká ze sympatií, které přejdou ve vztah mít rád a potěšení ze společných aktivit. Hlavním způsobem budování přátelství je investování času do zmíněných společných aktivit a celkově společné trávení času. Samozřejmě může být takovýto vztah částečně stavěn i cestou hmotných prostředků, které slouží jakožto nástroj umocňující prožívání společných aktivit, avšak nemá takovou váhu jako u hmotně podložených vztahů, jakým může být partnerství nebo manželství (Slaměnik, 2011).

Stevens a Hartup (1997) dále rozvádí vzájemnou závislost v přátelských vztazích a zmiňuje se, že v celoživotních přátelských svazcích ve všech sociálních skupinách lze vzájemnou závislost shrnout pojmem reciprocita. Reciprocita neboli vzájemnost, znamená vzájemnou pomoc, podporu a respekt (in Hewstone, Stroebe, 2006).

Reciprocity se také týká teorie spravedlnosti. Dle teorie spravedlnosti vytvořené S. J. Adamsem (1965) a zrevidované E. Walsterem (1973) jsou jedinci pociťující zvýhodnění ve vztahu, takzvaně domnívající se, že více dostávají, než dávají, méně šťastní než lidé prožívající vztah jako vzájemnou výměnu. Teorie spravedlnosti je předpoklad, že spokojenost je funkcí poměru výsledků ke vkladům jedince ve srovnání s vklady partnera a

že v případě, kdy jedinec usoudí, že není poměr vkladů a zisků rovnocenný, bude se snažit o znovunastolení rovnováhy. Soudí se však, že spravedlnost je jen prostředek, nikoli primární cíl (in Nakonečný, 2009).

Dle Buunka a Prinse (1998, in Hewstone & Stroebe, 2006) je pro rozvoj vztahu zásadní citlivé navozování reciprocity a její udržování v rovnováze. Vlastní význam reciprocity se odráží v nepsaných pravidlech přátelství, za které se mimo jiné považuje vzájemná pomoc, respektování soukromí druhého, vzájemné zastávání se v nepřítomnosti přítele a nekritizování druhého před ostatními.

Buunk a Schaufeli (1999, in Hewstone & Stroebe, 2006) se domnívají, že citlivé navozování reciprocity v přátelství a jiných blízkých vztazích je výsledkem lidské evoluce, jelikož jsou šance jedince na přežití podstatně vyšší, pokud se udržuje vzájemně prospěšné chování.

U. Piontkowská (1976, in Nakonečný, 2009) shrnuje vývoj dyadických vztahů do několika bodů. Prvním jest výběr, neboli sampling, kdy si jedinec vybírá k trvalejší interakci osobu, s níž chce vstoupit do intenzivnějšího vztahu a od níž očekává určité odměny. Motivace výběru mohou být různé. Spolu s motivací se uplatňuje subjektivní pravděpodobnost navázání kontaktu a hodnota cílové osoby. Za druhý bod považuje vyjednávání, bargaining, a vzájemné prozkoumávání, což je úvodní fáze již navázaného kontaktu, kdy se oba účastníci vztahu pokouší dosáhnout co největšího zisku, přičemž jsou si vědomi, že v určitých situacích je lepší se dohodnout, že mohou vytvořit více takových dohod a že často půjde o rozdílné zájmy; ale i tak by pro ně měl být vztah výhodnější, než v případě neexistence takového vztahu. Třetím bodem ve shrnutí dyadických vztahů dle Piontkowské je vytvoření závazku či závislosti. Závazky, commitments, se vytváří u obou partnerů na určité úrovni intenzity vztahu. Jde v podstatě o reflektování dosavadních výloh druhého pomocí odměn. Posledním bodem je institucionalizace, což je proces zpevňování vztahu pomocí norem, které jsou pro oba partnery akceptovatelné.

3.2. Charakteristiky přátelství a jeho význam

Nakonečný (2009) definuje přátelství jako jednu z nejdůležitějších forem afiliace a upozorňuje, že přátelství jakožto obsah sociálního vztahu není jednotně chápáno. I. Lepp (1966, in Nakonečný, 2009) se domníval, že přátelství je spíše složkou vztahu, jelikož

může vyvstat na všech úrovních a ve všech formách mezilidských vztahů; v tomto smyslu mluví o přátelství mezi muži a ženami, mezi muži, ženami, rodiči a dětmi, učiteli a žáky a kupříkladu i mezi zločinci.

Moore (1998, 106) přirovnává každého přítele k zvláštní planetě citů, zkušeností, vzpomínek a osobních kvalit, čímž se dostává k tomu, že: „*Přátelství je tedy jistou astrologií duše, neboť nám otevírá planetární světy, jež vnášejí do našich životů kulturu a uspořádání. Ztratit přítele znamená ztratit světy a nemít vůbec žádné přátele znamená stát stranou od bytí na tomto světě a tuto izolaci hluboce pociťovat.*“ Moore (tamtéž) poté neguje názor, že přátelství je jen jakýsi příjemný doplněk našeho života a na základě Epikura, Ficina, Thomase Mora či Emily Dickinsonové komparuje nepřítomnost přátelství k chorobě duše, jelikož přátelství je hlavní složkou utváření duše. Chybí li nám, pocítíme ve svém srdci bolest a slabost.

Slaměnik (2011) popisuje přátelství jako blízký vztah, jenž má asexuální charakter, může vznikat mezi stejnými i opačnými pohlavími a může trvat po celý život, avšak s věkem mění předměty společného zájmu. Vzájemná závislost je v přátelství založena, jak jsme již zmiňovali, na společných aktivitách, které přinášejí potěšení a uspokojení oběma stranám, při zhruba stejných ziscích a vkladech. Přátelství podobně jako manželství či partnerský vztah uspokojuje potřebu intimity, porozumění, pomoci a opory při potřebě. Se zmíněným manželským či partnerským vztahem se však může přátelství vhodně doplňovat, kdy lze kupříkladu sdělit příteli některé intimní informace, které, ať už z jakýchkoliv důvodů, nelze sdělit partnerovi.

G. Wiswede (2004, in Nakonečný, 2009) považuje za podstatné znaky přátelství intimitu, vzájemné otevírání se, ponoření se, pozitivní city, loajalitu, důvěru, pohotovost pomoci a dobrovolnost volby. Souhlasí s tím, že přátelství se obvykle zakládají na určité sociální podobnosti - podobnosti rysů, postojů a zájmů, na společných situacích, říká ale, že mohou vznikat i na základě komplementarity. Dále zmiňuje nutnost odlišení přátelství od příbuzenských vztahů, včetně těch manželských, a vztahů instrumentálních, mezi které můžeme počítat například vztahy obchodní a sousedské.

Existence blízkých vztahů není podmínkou úspěšného průběhu mnoha různorodých částí života. Bez sdílení intimity jsou lidé schopni obstojně pracovat, účastnit se společenského nebo třeba i politického života, avšak dochází ke strádání duše. Stejně jako duše bez přátelství strádá, strádá i přátelství bez důvěry. Pokud nejsme schopni udržet tajemství,

není možné, aby s námi přítel mluvil otevřeně a bez zábran. Často tak dochází k situacím, že co se děje mezi určitými přáteli, musí být před jinými přátelstvími pečlivě skryto a chráněno. Moore mluví o přátelství jakožto o vztahu, ve kterém se častěji shledáváme s nečinností nežli s činností, jelikož přátelství nevyžaduje přílišnou aktivitu; co vyžaduje je ale jednoznačně věrnost. Za hlavní potřebu duše v ohledu k blízkým vztahům považuje Moore sepětí (Moore, 1998).

Duck (1998) chápe přátelství jako dobrovolný kontrakt zahrnující neformálně daný příslib pomoci a podpory v nouzi. K podpoře by mělo docházet i ve chvílích, kdy může být takový čin osobně prožíván jako sebeobětování se pro druhého. Může jít například o věnování času a energie při řešení problémů druhého dle svých fyzických a psychických možností. Jinak řečeno, Duck říká, že přátelství se především vyznačuje spolehlivostí svazku, jistotou, bezpečím, oddaností a dostupností podpory a pomoci (in Slaměník, 2011).

3.3. Rozdíl mezi přátelstvím, známostí, kamarádstvím a láskou

Abychom se mohli vůbec bavit o přátelství mezi mužem a ženou, je nutné pochopit rozdíly mezi přátelstvím, známostí, kamarádstvím a láskou, jelikož jsou tyto pojmy v laické veřejnosti běžně zaměňovány a komoleny. Kupříkladu pojem přátelství je bohužel v dnešní době díky sociálním online sítím jako je Facebook, kde je běžné, že má jedinec třeba i přes 200 přátel, degradován na úroveň povrchních vztahů.

Známost patří mezi vztahy povrchní, tedy mezi vztahy, které se nevyznačují žádnou vzájemnou závislostí. Vznikají spontánně při víceméně náhodných setkáních, kdy spolu jedinci konverzují zcela nezávazně a ze setkání jsou více či méně potěšeni. Vzájemné znalosti jsou na nízké úrovni, kdy o sobě jedinci vědí informace v rovině místa bydliště, sociálního statusu a profese, případně vzdělání (Slaměník, 2011).

Kamarádství bychom mohli popsat jako jakýsi předstupeň přátelství, tzn. na nižší kvalitativní úrovni. Jak jsme již zmiňovali Hartl a Hartlová (2000) považují za období přerodu kamarádství ve skutečné přátelství věk okolo 12 let, kdy sobectví a samolibost ustupují do pozadí a přichází ochota vzájemné pomoci; z čehož vyplývá, že rozdíl mezi kamarádstvím a přátelstvím je právě v ochotě vzájemné pomoci, dodržování reciprocit, míře intimity a vzájemné závislosti.

„Je jisté, že povaha lásky a přátelství jsou zcela odlišné: přátelství ještě nikdy nikoho nepřivedlo do blázince.“ - Charles-louis Montesquieu

„Přátelství je rozprostřeno na rozsáhlé stupnici intenzity: od skutečného spříznění duší až k přátelskosti souseda nebo pošťáka. Ve spodní části této stupnice je někdy obtížné rozeznat hranici mezi přítelem a pouhým známým. Někdy mechanicky někoho označíme slovem přítel a vzápětí se opravíme, protože si uvědomíme, že jsme s tím člověkem mluvili všeho všudy jednou v životě“ (Moore, 1998, 113,114).

Láska je specifickým druhem interpersonálního vztahu, který je založen na silné citové vazbě, která se projevuje silnou sexuální touhou. Lásku můžeme charakterizovat několika aspekty, které ji činí výjimečnou mezi blízkými osobními vztahy: hluboce prožívaná touha být s milovaným člověkem, výjimečné postavení lásky mezi ostatními blízkými vztahy, postrádání druhého v jeho nepřítomnosti, časté směřování myšlenek k druhé osobě, při přerušení nebo ukončení takového vztahu dochází k pocitům zoufalství a k mučivým obavám, zdali dojde k usmíření a pokračování vztahu (Slaměník & Výrost, 2008).

Jak láska, tak i přátelství patří mezi osobní vztahy, avšak je mezi nimi několik důležitých rozdílů, a to silné pocity odloučení, časté směřování myšlenek k druhému jedinci a sexuální touha zaměřená na partnera, kteréžto aspekty se nevyskytují u přátelství.

4. Rozdíly v izosexuálním přátelství mezi muži a mezi ženami

Hlavním aspektem problematiky přátelství mezi mužem a ženou je samozřejmě sexualita, o tom nikdo nepochybuje, avšak je také zapotřebí správné pochopení rozdílnosti v chápání, prožívání a průběhu přátelství u každého pohlaví zvlášť, jelikož oboje pohlaví takový vztah pojímá trochu jiným způsobem.

Sherrod (1989, in Hewstone & Stroebe, 2006) se k rozdílům mezi pojetím přátelství u mužů a žen vyjadřuje následovně: „*Mezi vztahy mužů a žen panují zcela zásadní rozdíly. Z obecného pohledu lze říci, že ženy vnímají za přátele lidi, s nimiž si mohou povídat o soukromých záležitostech, komu mohou projevovat své pocity a svěřovat se s problémy. Ženy navíc ve vztazích sdělují přátelům více soukromých informací než muži. Muži naopak hledají přátele, kteří mají podobné zájmy, kladou důraz na společné provozování různých aktivit, přičemž hovorům o pocitech nepřidělují vyšší význam*“ (in Hewstone & Stroebe, 2006, 435).

Fehr (2004) se zabýval izosexuálními přátelstvími a popisuje je jako důležitý zdroj intimity pro muže i ženy. Uvádí, že obě pohlaví od přátelství intimitu očekávají a popisuje základní aspekty takových vztahů. Dle Fehra si ženy v přátelském vztahu často navzájem vyjadřují emoční podporu, konverzují ohledně vlastních prožitků a často si také sdělují osobní záležitosti. Na rozdíl od nich se muži orientují spíše na praktické otázky vzájemné pomoci, vykonávání společných aktivit a na probírání pracovních, politických a sportovních témat. Existují dva hlavní názory ohledně intimity v izosexuálních vztazích, a to první, že přátelství mezi ženami je intimnější a druhý, že intimita mezi přátelstvím v izosexuální sféře je u mužů i žen je na podobné hladině, jen se liší pojetím intimity. O rozetnutí sporu se postaral Fehr, který zkoumal vzorce chování, vztahující se k intimitě u případů přátelství stejného pohlaví. Při srovnání obou pohlaví neshledal signifikantní rozdíly v množství projevů intimity nebo jejich kvalitě a zároveň potvrdil, že rozdíl mezi pohlavími je v pojetí toho, co intimitu vytváří a jak se projevuje (in Slaměník, 2011).

Mezi další, kteří se zabývali rozdíly mezi pojetím přátelství u mužů a žen byli Reis, Senchak a Solomon (1985), kteří zrevidovali různá vysvětlení a dospěli k názoru, že rozdíl není zapříčiněn jiným pojetím kritérií pro osobní rovinu vztahu u mužů, než je tomu u žen a že rozdíl nebude ani v tom, že by muži nechtěli označovat své osobní vztahy jako intimní. Dále také zjistili, že rodové rozdíly ve vztazích nejsou v žádném případě

zapříčiněny sociálními dovednostmi. Všechna tato zjištění vychází z výzkumů. Nakonec dospěli k závěru, že vztahy mezi muži jsou méně intimní, jelikož si muži zpravidla nechtějí toliko povídat o soukromých záležitostech, jako je tomu u žen, byť jim tato schopnost nechybí (in Hewstone & Stroebe, 2006).

G. Wiswede (2004, in Nakonečný, 2009) popisuje přátelství mezi muži jako hlubší a trvalejší než přátelství u žen, jelikož jsou založena především na společných aktivitách na rozdíl od ženských přátelství, která mají spíše emocionální základ.

Argyle (1967, in Nakonečný, 2009) se mimo jiné zabýval rozdíly mezi muži a ženami ohledně vztahů a dospěl k tomu, že muži jsou ve vztazích dominantnější a agresivnější, ženy závislejší a afiliativnější. Dále se také domníval, že ženy reagují více na interpersonální aspekty událostí, více se zabývají pohledy a snáze se podrobují sociálním tlakům, zejména těm, které vyvíjejí muži. Zmiňuje se však, že některé ženy podléhají méně než muži.

Nizozemský primatolog a etolog Frans de Wall (1983) uvádí, že evoluční teoretici poukazují na genderové podobnosti ve vztazích, a to nejen u lidí, ale i u primátů, konkrétně šimpanzů. Domnívají se, že evoluce upřednostňuje mužskou zálibu v práci ve skupinovém prostředí, jelikož museli muži při lovu nebo boji spolupracovat, aby dosáhli kýžených úspěchů; na rozdíl od nich ženy potřebovali síť přátelských vztahů, aby mohla být péče o potomstvo co nej kvalitnější (in Hewstone, Stroebe, 2006).

5. Základní psychologické rozdíly mezi pohlavími

Po kapitole o rozdílech v izosexuálních přátelstvích se podíváme na elementární psychologické rozdíly mezi pohlavími, které jsou samozřejmě právě důvodem onoho rozličného pojetí takového vztahu.

Řešení a upozorňování na rozdílnosti mezi pohlavími lze přičítat především mužům, jelikož se musí, na rozdíl od žen, v útlém dětství separovat od ženského prvku, kdežto dívky mohou v identifikaci s matkou pokračovat nerušeně dál. Za upozorňováním na rozdílnosti mezi pohlavími se skrývá především úzkost z kontaminace opačným pohlavím, z oslabení či dokonce ztráty vlastní identity (Vágnerová, 2012).

Muži ženám přičítají animálnost a emocionalitu na úkor logického myšlení apod., sami se identifikují s výkonem, vůlí a racionalitou. Tímto dělením však přisuzují ženám daleko zdravější aspekty jako je sepětí s přírodou a spontaneita, což by i odpovídalo tomu, že ženy žijí déle, jsou statisticky významně zdravější a o mnoho méně jich zemře v rámci sebevraždy (Poněšický, 2008).

Brody a Hall (1993, in Kučera, 2013) zjistili, že psychologické rozdíly mezi pohlavími můžeme taktéž najít kupříkladu ve vnímání emocí. Muži jsou obvykle více citliví na emoce orientované na vnější prostředí, jako je např. hněv; u žen je naproti tomu častější výskyt intropunitivních, neboli sebetrestajících emocí. Kring a Gordon (1998, in Kučera, 2013) zjistili, že u žen je obvyklá také vyšší expresivita a že je klíčové pohlaví osoby, která emoci vyvolala, jelikož se často projevuje silnější reakce na aktivitu osoby opačného pohlaví.

Poněšický (2008) popisuje lidskou tendenci rozdělovat svět v dialektických protikladech, což se projikuje i do vztahu mezi pohlavími v přiřítání určitých charakteristik ke konkrétním pohlavím. Ženě se přiřítají znaky jako je chaos, přirozenost, syntetické myšlení, vnitřní prostor, romantické pojetí člověka, uchovávání, potřeba lásky a závislosti, přijímání, masochismus a mnohé další. Muži je v protikladu připisován pořádek, kulturace a civilizace, analytické myšlení, vnější prostor, racionální pojetí člověka, potřeba nezávislosti a svobody, dobývání, sadismus a taktéž mnoho dalších.

6. Přátelství mezi pohlavími

O přátelství mezi pohlavími, v angličtině jako cross-sex friendship, toho bylo řečeno mnoho a napsáno mnoho. O rozdílnostech v pojetí přátelství v izosexuálních vztazích jsme mluvili v předchozích kapitolách. V této části si řekneme jen něco málo o mezipohlavním přátelství, větší část tohoto tématu vyčteme z předchozích výzkumů v kapitole 7. *Dosavadní výzkumy přátelství mezi pohlavími (cross-sex friendships).*

„Často se diskutuje otázka, zda existuje přátelství mezi opačným pohlavím. Přehledové i empirické studie dokládají, že nejde o nikterak výjimečné vztahy a že jsou velmi podobné přátelským vztahům mezi jedinci téhož pohlaví. Naplňují potřebu afiliace, vyznačují se podobností zájmů a smýšlení, důvěrou a podporou, sebeodhalováním, intimitou, muži i ženy uvádějí přibližně stejnou míru těsnosti vztahu a vzájemné závislosti“ (Slaměník, 2011, 107).

Homofilie (přeloženo z anglického homophily) je základním faktem ohledně utváření sociálních vztahů, je to fakt, že se lidé mají tendenci sdružovat s jedinci jim samým podobnými; podobnosti na základě pohlaví, věku, rasy, sociálně-ekonomického statusu a také sexuální orientace (McPherson et al. 2001, in Galupo, Gonzalez, 2013).

Naproti tomu jsou ne zase tak neznámým jevem přátelství s osobami jiného věku, rasy, orientace, pohlaví apod. (taková přátelství v angličtině nazývají jako cross-category) což neodpovídá zmiňované tendenci sdružovat se s podobnými jedinci. Výzkumy na tato přátelství (cross-category) však ukazují, že právě ona diverzita v takovém vztahu bývá hodnocena jako jeden z primárních zisků (Canary et al., 1997; Galupo, St. John, 2001; Hall, Rose, 1996; Werking, 1997; in Galupo, Gonzalez, 2013).

7. Dosavadní výzkumy přátelství mezi pohlavími (cross-sex friendship)

Nyní se podíváme na několik výzkumů ohledně přátelství mezi pohlavími. Konkrétně na čtyři výzkumy zabývající se tímto fenoménem, každý z trochu jiného úhlu, všechny z USA. Názvy jsem volně přeložil z angličtiny, jejich názvy v originálu můžete nalézt ve zdrojích podle autora.

7.1. Izosexuální přátelství, přátelství mezi mužem a ženou a homosocialita. USA, Suzanna M. Rose, 1985

Tato studie z roku 1985 zkoumala mimo jiné homosocialitu, což je pojem s kterým přišla právě autorka tohoto výzkumu Suzanna M. Rose (1985), a ač jsme jeho význam v této práci již zmiňovali, zajisté nebude na škodu ho zopakovat: homosocialita popisuje vztah mezi stejnými pohlavími bez jakéhokoliv sexuálního či romantického podtextu; opakem je heterosocialita. Dále v této studii zkoumala funkci, formování a potřebnou údržbu vztahů jak izosexuálních, tak vztahů mezi opačnými pohlavími. Ve výzkumu bylo 30 svobodných mladých adolescentů ve věku od 18 do 22 let, 30 svobodných absolventů vysokých škol ve věku 22 až 28 let a 30 ženatých a vdaných absolventů a absolventek vysokých škol taktéž ve věku 22 až 28 let. Muži a ženy byli ve výzkumu representováni rovnocenně v jednotlivých skupinách a všichni respondenti byli běloši ze střední třídy.

Dle výsledků tohoto výzkumu jak svobodné ženy, tak i ženatí muži a vdané ženy jednoznačně preferují vztahy se stejným pohlavím. Očekávání, která měla autorka výzkumu ohledně vztahů s opačným pohlavím se potvrdila, a jak muži, tak i ženy takové vztahy označili jako vztahy s nižší vzájemnou pomocí a loajalitou, než je tomu u vztahů se stejným pohlavím. Dále zjistila, že muži často neviděli žádné rozdíly mezi přátelstvím izosexuálním a mezipohlavním; ženy porovnávaly přátelství s muži za méně intimní, s menší mírou přijetí, ale více společenská než přátelství s ženou. Taktéž se zjistilo, že formování a udržování přátelství se stejným či opačným pohlavím se velmi liší.

7.2. Mohou být muži a ženy jen přátelé? USA, April L. Bleske. & David M. Buss, 2000

Další zajímavou studií na toto téma je americký výzkum z roku 2000, jenž vymyslel a uskutečnil Bleske a Buss (2000). Tato studie byla rozdělena na tři části a respondenty byli vždy vysokoškolští studenti přibližně ve věku 17 až 31 let (pro jednotlivé části výzkumu se věk mírně liší), kdy v první zjišťovali od 400 respondentů klady a zápory přátelství se stejným a s opačným pohlavím. V části druhé použili nové respondenty v počtu 131 žen a 100 mužů, kteří hodnotili četnost výskytu kladů a záporů (těch, co se zjistily v části první) v přátelství jak se stejným, tak i s opačným pohlavím. Části třetí se účastnilo 92 mužů a 137 žen, znovu čerstvých respondentů, kteří se neúčastnili žádné předchozí části výzkumu; tito respondenti hodnotili jak prospěšné a jak nákladné by pro ně bylo udržovat některé klady, zjištěné v části druhé, v jejich vlastních přátelstvích se stejným i opačným pohlavím.

Výsledky podpořily několik jejich klíčových hypotéz. Zjistilo se, že muži vnímají sex s přáteli opačného pohlaví jako daleko přínosnější a důležitější než ženy. Ženy si zase vychvalovaly na přátelství s opačným pohlavím vnímanou ochranu a bezpečí, kterou jim muži poskytují. Taktéž se často objevovala odpověď jak od mužů, tak od žen, že velkým přínosem jsou rady z první ruky ohledně opačného pohlaví, což jim v budoucnu ulehčuje navazování vztahů. Diskuze se poté zaměřuje na to, zdali jdou tyto zmíněné přínosy důvodem tvorby přátelství s opačným pohlavím, či zda jde jen o vedlejší produkty takového vztahu.

7.3. Efekt druhů chování dle BSRI na izosexuální přátelství a přátelství s opačným pohlavím. USA, Heidi M. Reeder, 2003

Cílem této studie z roku 2003, kterou provedla Heidi M. Reeder (2003) v USA, bylo zjistit vliv čtyř základních typů chování dle BSRI na přátelství jak se stejným tak i s opačným pohlavím.

BSRI neboli Bem Sex Role Inventory je dotazník zkonstruovaný americkou psycholožkou Sandrou L. Bem, který diagnostikuje čtyři typy chování, a to chování maskulinní, které se projevuje vysokou maskulinitou a nízkou feminitou; chování feminní, které je opakem maskulinního typu; chování androgynní, což je chování vyznačující se vysokou mírou

feminity i maskulinity; a posledním druhem je chování indiferentní, jenž lze poznat podle nízké feminity i maskulinity (Bem Sex Role Inventory, nedat.).

Výzkumu se zúčastnilo 279 studentů z vysoké školy, z nichž bylo 132 mužů a 147 žen; průměrný věk byl 23,8 let. 46% z nich bylo nezadaných, 38% se označilo jako ve vztahu, avšak bez svazku manželského, 9% jako ženatých/vdaných a 6% jako žijících ve společné domácnosti. Každý z respondentů uvedl své nejbližší přátele, jejich pohlaví a blízkost jejich vztahu a také vyplňovali již zmíněný BSRI; účastníci také uváděli, zda preferují přátelství se stejným či opačným pohlavím.

Výsledky studiu naznačují, že zjištěné typy chování v BSRI souvisí jak se sklonem, tak s četností mezipohlavních přátelství. Muži s feminními rysy chování měli výrazně vyšší podíl přátelství s opačným pohlavím nežli muži s chováním maskulinním; stejně tak měly ženy s vyšší mírou maskulinních rysů více přátel s opačným pohlavím nežli ženy s chováním převážně feminním. Značný počet účastníků studie však uvedl, že v přátelství nedává přednost ani jednomu pohlaví.

7.4. Hodnoty přátelství a přátelství mezi mužem a ženou: Chápání modelu přátelství mezi dospělými napříč pohlavím, sexuální orientací a rasou. USA, M. Paz Galupo & Kirsten A. Gonzales, 2012

Další výzkum, o kterém si něco povíme, je studie uskutečněná psycholožkami M. Paz Galupo a Kirsten A. Gonzales (2013) v USA z roku 2012. Studie se účastnilo 1033 žen a 382 mužů ve věku 18-80 let (průměrný věk byl 44,78 let), kteří vyplnili dotazník se základními údaji o sobě a svých přátelích. Tento rozsáhlý výzkum, kterého se zúčastnilo 1415 respondentů, se zabýval tím, co považují muži a ženy, kteří mají/nemají mezipohlavní přátelství, v takovém vztahu za důležité. Kromě toho také Galupo a Gonzales zkoumali přátelství homosexuálů s heterosexuály, přátelství mezi jednotlivými rasami (výzkumu se účastnilo 71,9% bělochů, 15,9% afroameričanů a zbytek hispánců, míšenců či asiátů) napříč pohlavím a statusem minority/majority s věkem, který byl využit pro všechny analýzy.

Respondenti měli porovnávat tři a tři různé hodnoty, které se vyskytují v přátelství. První trojice hodnot byla důvěra, poctivost a respekt přítele pro jeho osobnost, druhá trojice byla složena z podobnosti hodnot, podobnosti životů a zkušeností a absence vzájemného souzení. Jedinci, kteří měli přátele opačného pohlaví, stejně jako jedinci, kteří žádné takové přátelství neměli, nerozlišovali v trojicích nijak jednotně hodnoty. Jedinci, kteří měli za přátele někoho opačné sexuální orientace a respondenti s přáteli odlišných ras přikládali nižší důležitost podobným životům a zkušenostem než ostatní, kteří taková přátelství neměli. Přestože ženy hodnotily všech šest hodnot přátelství jako důležitější, než hodnotili muži, obě pohlaví dala dohromady velmi podobné hodnoty přátelství ohledně přátelství napříč pohlavími, sexuální orientací i rasou.

EMPIRICKÁ ČÁST

8. Výzkumný problém

Jedny z prvních výzkumů přátelství mezi mužem a ženou můžeme nalézt v průběhu 80. let 20. století. Téměř každý z výzkumů zaměřených na mezipohlavní přátelství se jím zabývá z trochu jiného úhlu. Při troše hledání nalezneme výzkumy zjišťující rozdíly v kvalitách mezi klasickým a mezipohlavním přátelstvím, studie zabývající se jejich vznikem, celkovou dynamikou, osobnostmi účastníků takových vztahů apod.

V tomto výzkumu se budeme zabývat otázkou samotné existence mezipohlavního přátelství z pohledu mužů a žen mladší dospělosti, což je i ústřední otázkou v mnou vytvořeném dotazníku, která filtruje jednotlivé respondenty. U výsledků ústředních otázek poté budeme pozorovat vlivy některých osobních a demografických údajů, jež zjistíme v první části dotazníku.

8.1. Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem pro tuto studii je, jak jsme již uvedli v předchozí kapitole a v úvodu, zjištění, zdali existuje přátelství ve své čiré, platonické podobě mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti a jaké kvality mu přisuzují. Dalším cílem je zjistit zdali, existuje vliv sexuální orientace, momentálního rodinného stavu, velikosti bydliště a dosavadního počtu sexuálních partnerů na názor ohledně existence takového přátelství u jedinců mladší dospělosti. Následujícím cílem je hledání rozdílů v odpovědích mužů a žen mladší dospělosti ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou a kvalit, které mezipohlavnímu přátelství přisuzují.

Ze zmíněných cílů tedy vyplývá, že jde především deskriptivní a také částečně prediktivní typ výzkumu, který bude realizován kvantitativní cestou.

K účelu tohoto výzkumu byl vytvořen vlastní dvaceti jedna položkový dotazník tážající se na, v minulém odstavci zmíněné, osobní a demografické informace a existenci mezipohlavního přátelství s množstvím doplňujících otázek. V dotazníku je hned několik

filtračních otázek, tudíž každý účastník výzkumu bude odpovídat maximálně na 6 otázek, nepočítaje počáteční sadu dotazů na demografické a osobní informace.

8.2. Výzkumné otázky

VO1: Existuje z pohledu jedinců mladší dospělosti platonické přátelství mezi mužem a ženou?

VO2: Mají muži a ženy mladší dospělosti rozdílný názor na existenci mezipohlavního přátelství?

VO3: Jaké jsou podle jedinců mladší dospělosti rozdíly mezi přátelstvím mezipohlavním a izosexuálním?

VO4: Mají muži a ženy mladší dospělosti odlišný názor na rozdíly mezi přátelstvím mezipohlavním a izosexuálním?

VO5: Má sexuální orientace vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

VO6: Má momentální rodinný stav vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

VO7: Má velikost bydliště vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

VO8: Má dosavadní počet sexuálních partnerů vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

8.3. Aplikovaná metodika

Dle stanovených prediktivních a deskriptivních cílů výzkumu jsme zvolili kvantitativní přístup. Designem této studie je dotazníkové šetření. Výzkum je realizován pomocí vlastního sestaveného dotazníku, publikovaného pomocí internetu. Dotazník obsahuje otázky ohledně existence mezipohlavního přátelství, jeho kvalit a také několik otázek na osobní a demografické údaje. Většina otázek má kvantitativní charakter, pro lepší

pochopení a následnou interpretaci odpovědí respondentů však bylo přidáno i několik otázek kvalitativního typu. Dotazník jsme se snažili vytvořit rychlý a účelný, abychom dostali co nejvíce odpovědí.

V hlavičce dotazníku je přesná definice termínu přátelství, aby nedocházelo k tomu, že by respondenti odpovídali na něco jiného. Ve formuláři je dále položena filtrační otázka ohledně existence mezipohlavního přátelství, což rozdělí respondenty v pokračování dotazníku. Účastníci výzkumu, kteří odpovědí, že takové přátelství existuje, pokračují s otázkami dotazujícími se, zdali mají či měli někdy tento druh vztahu, což je další filtrační otázka, která však nijak zásadně respondenty nerozdělí, a následovně budou dotazováni, zdali se takové přátelství liší od izosexuálního a jak.

Respondenti, kteří v první otázce odpovědí, že mezipohlavní přátelství neexistuje budou následně dotazováni, proč se domnívají, že taková přátelství nejsou možná a zdali mají s touto problematikou vlastní zkušenosti. Na konci dotazníku byl každý z respondentů dotázán, zdali by chtěl cokoli doplnit či upozornit na nějakou chybu, kterou objevil při vyplňování dotazníku.

Před samotným spuštěním dotazníku byla provedena pilotní studie s 10 respondenty a nebyla zjištěna žádná závada či nedostatek.

Pro lepší pochopení poměrně strukturovaného dotazníku je v přílohách k nahlédnutí mapa dotazníku, která by měla pomoci pro lepší chápání kapitoly 8.5. *Analýza a interpretace dat*.

8.4. Výzkumný soubor

8.4.1. Oslovení respondentů a etika

Respondenti byli získáváni pomocí sdílení a publikaci dotazníku, jakožto plánované události na sociální síti Facebook, kde se skutečně efektivně šířila; jde tedy o nepravděpodobnostní metodu výběru, konkrétně můžeme mluvit o samovýběru kombinovaném s metodou sněhové koule. Pro lepší šíření jsem neohraničil věkovou kategorii, kterou sbírám, čímž mi dotazník vyplňovalo více lidí, kteří se pak do události přihlásili jako "zúčastním se" a jedincům, které měl dotyčný/á v "přátelích" se událost zobrazila na jejich hlavní facebookové stránce. V případě, že by dotazník vyplnilo i

dostatečné množství jiných věkových kategorií, bylo v plánu ještě hledání rozdílů mezi jednotlivými věkovými kategoriemi.

Dotazník samotný byl vytvořen pomocí docs.google.com a obsahoval, stejně jako facebooková událost, hlavičku s oslovením a definicí přátelství, která měla zamezit tomu, aby respondenti odpovídali na něco jiného, než byli tázáni.

Dobrý den,

jmenuji se Tomáš Tichý, jsem studentem Filozofické fakulty na Univerzitě Palackého v Olomouci a píši bakalářskou práci na téma Přátelství mezi mužem a ženou. Rozhodli jste se pro vyplnění krátkého, samozřejmě anonymního, dotazníku, jehož výsledky použiji pouze pro výše zmíněnou bakalářskou práci. Předem Vám děkuji za pravdivé a plnohodnotné vyplnění dotazníku.

Definice přátelství

Přátelství je vztah vymezující se vysokou mírou sdílení osobních záležitostí a emoční blízkosti. Na rozdíl od známosti, kamarádství nebo partnerství jsou si oba přátelé vědomi jedinečných rysů osobnosti druhého. Přátelství je zdrojem jak výrazné emoční podpory a stimulace, tak praktické pomoci v případě potřeby. Přátelství je téměř ve všech charakteristikách shodné s láskou. Na rozdíl od lásky však nejsou přátelé fyzicky (sexuálně) přitahováni svými protějšky a při krátkodobém odloučení netrpí pocity samoty a prázdnoty.

Jak bylo zmíněno v oslovení, výzkum je anonymní, díky internetovému dotazníku a při našem množství respondentů by nebylo možné ani dle zadaných demografických a osobních odpovědí na otázky dohledat konkrétního účastníka výzkumu; výsledky jsou a budou použity jen na momentální výzkum, na což byli účastníci výzkumu upozorněni taktéž a na závěr dotazníku dostal každý respondent možnost napsat si o výsledky, čehož využilo 68 účastníků výzkumu (= 9,28% respondentů).

Ještě jednou děkuji za ochotu. V případě, že byste měl/a zájem o výsledky studie, napište na Tichy-tom@seznam.cz prázdný email s předmětem "Žádost o výsledky studie: Přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jednotlivých generací".

8.4.2. Popis výběrového souboru

Z celkového počtu 733 respondentů bylo vyřazeno 103 respondentů, kteří nespádali do kategorie mladší dospělosti, kterou, jak jsme již zmiňovali v teoretické části, Vágnerová (2007) věkově charakterizuje v intervalu 20 až 40 let. Důvodem pro výzkum právě jedinců

mladší dospělosti je snadný přístup k této věkové kategorii, častá ochota a hlavním důvodem je fakt, že až v době mladší dospělosti dochází k navazování hlubších a trvalejších vztahů (Vágnerová, 2007).

Ač v hlavičce dotazníku i na facebookové stránce s událostí byla uvedena definice přátelství, mnoho respondentů uvádělo opravdu vysoké množství přátel, což je dozajista způsobeno tím, že hlavičku nečetli či přehlédli. Takové respondenty bylo samozřejmě taktéž nutno vyřadit. Vycházeli jsme z výzkumu amerických psychologů Buhrke a Fuqua (1987), kteří ve své studii zabývající se rozdílností mezi pohlavími v pojetí izosexuálních a mezipohlavních přátelství zjistili, že ženy uváděly, stejně jako muži, 4 až 10 přátelství. V naší studii tedy určíme horní hranici 10 včetně, spodní 4 v otázce počtu přátelství. Touto selekcí jsme přišli o dalších 302 respondentů a zbývá nám jich 328.

Dalšími, které bylo nutno vyřadit, byli respondenti jiné než heterosexuální orientace, tzn. bisexuální a homosexuální orientace, kterých bohužel nebyl dostatečný počet na to, aby se s nimi dalo dále pracovat. Z výzkumu museli být vyřazeni, jelikož, jak potvrdily americké psychologičky Galupo a Gonzales (2013), je jejich pojetí přátelství částečně jiné. Obzvláště vzhledem k faktu, že v této studii zkoumáme vztahy mezi pohlavími, čímž by mohlo dojít ke zkreslení výsledků touto minoritou, bylo nutné jejich odpovědi nezahrnout do konečných výsledků. Touto selekcí přicházíme o dalších 21 respondentů, což se sice nezdá jako natolik malý počet, aby se s nimi nemohlo pracovat později odděleně, bohužel jistá významná část z nich by byla stejně vyřazena kvůli následujícím filtracím (odpovědi byly několikrát vulgární, nesouvisející s tématem apod.). Po této selekci nám stále zbývá 307 respondentů.

Při čtvrté filtraci jsme vypustili jedince, kteří zadali větší počet přátel opačného pohlaví než celkový počet přátel, což je nonsens. Takto odpadl další 1 respondent a tím pádem k výzkumu zbývá 306 respondentů.

Pátá a poslední filtrace se týká odpovědí na otázku momentálního rodinného stavu. Bohužel po všech předchozích selekcích zbylo jen 16 respondentů ve stavu manželském, což nestačí na to, abychom je mohli zkoumat jako oddělenou skupinu. Dle výzkumu americké psychologičky Rose (1985) se názory na přátelství mohou lišit u jedinců ve stavu manželském stejně tak jako u pohlaví, tudíž je pro jistotu taktéž vyřadíme, aby nedošlo ke zkreslení dat. Rozvedení respondenti jsou jen 4, nebyla však nalezena rozdílnost mezi svobodnými a rozvedenými jedinci v pojetí přátelství, tudíž je není nutno odfiltrovat.

Graf č. 1- grafické znázornění filtrací:

	Výzkumu se zúčastnilo 733 respondentů
1. filtrace	103 účastníků výzkumu nebylo z cílové věkové kategorie (20-40 let) Zbývá 630 respondentů
2. filtrace	302 účastníků výzkumu zadalo extrémní hodnoty množství přátel (v našem výzkumu je min. 4 a max 10) Zbývá 328 respondentů
3. filtrace	Filtrace jedinců s jinou než heterosexuální orientací (-21 jedinců) Zbývá 307 respondentů
4. filtrace	1 účastník výzkumu zadal vyšší hodnotu u přátel opačného pohlaví než u celkového počtu přátel Zbývá 306 respondentů
5. filtrace	16 účastníků výzkumu zadalo momentální rodinný stav jako ženatý/vdaná Zbylo 290 respondentů

Po pěti filtracích jsme tedy dospěli ke konečnému počtu 290 respondentů, z nichž 73 (25,17%) činí muži a 217 (74,83%) ženy. Věkové rozmezí je 20-40 let (průměr = 23,04 let; SD = 3,01); muži (průměr = 23,84 let; SD = 3,68) a ženy (medián = 22,77 let; SD = 2,7). 4 (1,38%) respondenti jsou rozvedení, zbylých 286 (98,62%) je svobodných. Všichni účastníci výzkumu jsou heterosexuální orientace. Kategorie velikosti bydliště byly vytvořeny dle dělení Českého statistického úřadu a údaje o respondentech jsou následující:

Tabulka č. 1 - absolutní četnost a procentuální podíl respondentů z výběrového souboru

do 1 999 obyvatel	50	17%
2 000 - 4 999 obyvatel	21	7%
5 000 - 9 999 obyvatel	29	10%
10 000 - 19 999 obyvatel	40	14%
20 000 - 49 999 obyvatel	16	6%
50 000 - 99 999 obyvatel	26	9%
100 000 a více obyvatel	108	37%

8.5. Analýza a interpretace dat

Na začátku dotazníku se nacházejí otázky zjišťující demografické a osobní údaje respondentů, díky nimž bylo možné účelně filtrovat účastníky výzkumu. Na většinu otázek se blíže zaměříme právě v této kapitole. Vynechány jsou, až na dvě výjimky, otázky, jež zjišťovaly osobní a demografické údaje. Kvůli filtračním otázkám je nemožné následující otázky číslovat tak, jak po sobě následovaly v dotazníku. Číslovat je tedy budeme jen kvůli lepší přehlednosti, a abychom na ně mohli v průběhu odkazovat.

I. Otázka: Dosavadní počet sexuálních partnerů

Je všeobecně známo, že odpovědi na tuto otázku bývají silně zkreslené. Společně s otázkami na agresivitu patří mezi nejčastěji lživě vyplňované. Ženy obvykle udávají počet dosavadních sexuálních partnerů nižší a muži naopak vyšší (Weiss & Zvěřina, 2001). Samotné zkreslení by nám ale nemělo tolik vadit, jelikož obě pohlaví si realitu přikreslují v průměru podobně.

Výsledky této otázky použijeme později u otázky č. III.

Tabulka č. 2 - dosavadní počet sexuálních partnerů všech respondentů z výběrového souboru

	všichni	muži	ženy
Počet respondentů	290	73	213
median	4	4	4
min	0	0	0
max	100	100	80
rozptyl	129,17	285,61	73,61
SD	11,37	16,9	8,58

Místo průměru jsme v této tabulce počítali medián, jelikož je poměrně velké rozpětí odpovědí a průměr by tím pádem byl silně ovlivněn extrémními hodnotami. Z těchto tabulek lze vyčíst, že jak muži, tak i ženy mají stejný medián, což příliš neodpovídá tvrzení Weisse se Zvěřinou (2001), že muži nadsazují a ženy podsazují množství dosavadních sexuálních partnerů. Je však vidět, že rozptyl je u mužů daleko větší, což je však zajisté z velké části způsobeno rozdílným množstvím žen (217) a mužů (73). Ve výzkumu Weisse se Zvěřinou (2001) z roku 1998 měli muži průměrně 9,74 (SD = 13,66) partnerek a ženy 5,55 (SD = 7,00) partnerů za celý život.

II. Otázka: Počet přátel

V tomto výzkumu jsme určili hranice pro počet přátel na 4-10 dle výzkumu psychologů Buhrke a Fuqua (1987).

Tabulka č. 3 - počet přátel všech respondentů z výběrového souboru

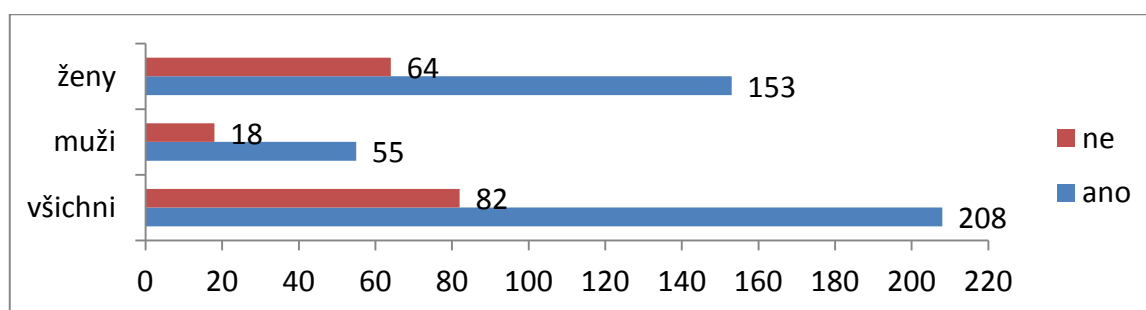
	všichni	muži	ženy
Počet respondentů	290	73	217
průměr	6,57	6,45	6,61
min	4	4	4
max	10	10	10
rozptyl	5,07	4,77	5,17
SD	2,25	2,18	2,27

Ve výzkumu Buhrke a Fuqua (1987) měly ženy průměrně 9,39 přátel (SD = 1,25), muži méně a to 9,00 (SD = 1,67). V našem výzkumu měly ženy taktéž průměrně vyšší počet přátel.

III. Otázka: Věříte, že existuje ryzí přátelství mezi mužem a ženou?

Ústřední položka našeho dotazníku i celého výzkumu.

Graf č. 2 - absolutní četnosti odpovědí ano/ne na otázku č. III všech respondentů z výběrového souboru

Tabulka č. 4 - absolutní četnosti a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. III všech respondentů z výběrového souboru

	všichni		muži		ženy	
počet	290		73		217	
ano	208	71,72%	55	75,34%	153	70,51%
ne	82	28,28%	18	24,66%	64	29,49%

Dle výsledků téměř 3/4 všech respondentů odpovědělo v otázce existence mezipohlavního přátelství kladně, tzn. že takové přátelství je možné. Z procentuálního rozdělení v tabulce č. 4 však vychází, že muži předpokládají možnost existence mezipohlavního přátelství častěji než ženy, což je poměrně překvapující zjištění. Je však stále nutné myslet na nerovnoměrné rozdělení respondentů mezi pohlavími. Pro jistotu tedy můžeme náhodně, pomocí osudí, vybrat 73 žen a porovnat skupiny znovu.

Tabulka č. 5 - absolutní četnosti a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. III všech mužů a 73 náhodně vylosovaných žen z výběrového souboru

	muži		ženy	
počet	73		73	
ano	55	75,34%	50	69,5%
ne	18	24,66%	23	31,5%

Jak ukazuje *tabulka č. 5*, tak při vyrovnání počtů respondentů obou souborů muži i tak dosahují procentuálně výše v kladných odpovědích na otázku mezipohlavního přátelství.

Nyní se podíváme na to, jak velikost bydliště ovlivňuje pohled na existenci přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti. Kategorii je 7 a respondentů 290, kvůli jejich nerovnoměrnému rozložení v ohledu pohlaví a velikosti bydliště je nebudeme dle pohlaví v následující tabulce rozdělovat.

Tabulka č. 6 - absolutní četnosti a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. III s kategoriemi velikosti bydliště u všech respondentů

	odpověď na otázku č. III			
	absolutní četnost odpovědí ANO	absolutní četnost odpovědí NE	procentuální podíl odpovědí ANO	Procentuální podíl odpovědí NE
do 1 999 obyvatel	43	7	86%	14%
2 000 - 4 999 obyvatel	14	7	66,66%	33,34%
5 000 - 9 999 obyvatel	21	8	72,41%	27,59%
10 000 - 19 999 obyvatel	25	15	62,50%	37,50%
20 000 - 49 999 obyvatel	12	4	75%	25%
50 000 - 99 999 obyvatel	15	11	57,69%	42,31%
100 000 a více obyvatel	78	30	72,22%	27,78%

Z tabulky vidíme, že nejčastěji kladně odpovídali respondenti z malých obcí do 1 999 obyvatel, procentuálně nejvíce záporných odpovědí bylo v městech o 50 000 - 99 999 a 10 000 - 19 999 obyvatelích. Ve výsledcích není žádná viditelná přímá či nepřímá úměra, tudíž nelze nic konkrétního z kontingenční tabulky vyvozovat, nehledě k nízkému počtu respondentů v některých kategoriích.

Další, na co se podíváme, bude, jak počet sexuálních partnerů ovlivňuje názor na přátelství mezi mužem a ženou. Respondenty rozdělíme do intervalů po 5, začínáme 0, včetně, a končíme 100, což byla nejvyšší hodnota, kterou respondenti zadali. Od čísla 20 rozšiřujeme interval až do 100, jelikož by v dalších intervalech po 5 nebyli již téměř žádní respondenti.

Tabulka č. 7 - absolutní četnosti a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. III s intervaly dosavadních počtu partnerů u všech respondentů

	Odpověď na otázku č. III				
	počet respondentů v daném intervalu	absolutní četnost odpovědí ANO	absolutní četnost odpovědí NE	Procentuální podíl odpovědí ANO	Procentuální podíl odpovědí NE
<0;5)	160	117	43	73,13%	26,87%
<5;10)	67	44	23	65,67%	34,33%
<10;15)	27	19	8	70,37%	29,63%
<15;20)	15	11	4	73,33%	26,67%
<20;101)	20	16	4	80%	20%

Největší procentuální podíl činí kladná odpověď u respondentů s 20 a více partnery. Stejně jako u tabulky č. 6 ani zde není očividná žádná úměra procentuálnímu podílu odpovědí ku množství dosavadních sexuálních partnerů.

Po otázce č. III se respondenti rozdělili mezi ty, co odpověděli kladně, a mezi ty, co odpověděli záporně na otázku existence přátelství mezi mužem a ženou.

IV. Otázka: Proč se domníváte, že takové přátelství neexistuje? Co tomu brání?

Jde o otázku, která následovala po záporné odpovědi na existenci přátelství mezi mužem a ženou (III. otázka). Tento dotaz měl vést k širšímu pochopení odpovědi na otázku předchozí.

Začneme se shrnutím odpovědí mužů, kterých se k této otázce dostalo pouhých 18. Kromě několika svižných odpovědí jako *pohlaví*, *genitálie*, *evoluce* apod., jsme obdrželi i několik reakcí konstruktivnějších, které se v podstatě shodovaly v tom, že muž nenaváže kontakt s ženou bez toho, aby se mu zdála alespoň trochu atraktivní. Taktéž frekventovanou odpovědí byl názor, že časem se buď jeden zamiluje, jelikož láska s přátelstvím se v mnohém neliší; a nebo si jeden z účastníků vztahu začne slibovat od přátelství víc. Další několikrát zmíněnou reakcí byl názor, že takové přátelství může vzniknout jen s neatraktivní nebo o mnoho let starší ženou. Třikrát se objevila odpověď, že se dotyčný s takovým vztahem nikdy nesetkal a že si ho ani neumí představit. Většina reakcí v sobě ale nesla nevyslovené přesvědčení, že za nemožnost mezipohlavního přátelství může právě muž a jeho sexuální pud, a že pokud takové přátelství existuje, pak jde spíše o výjimku.

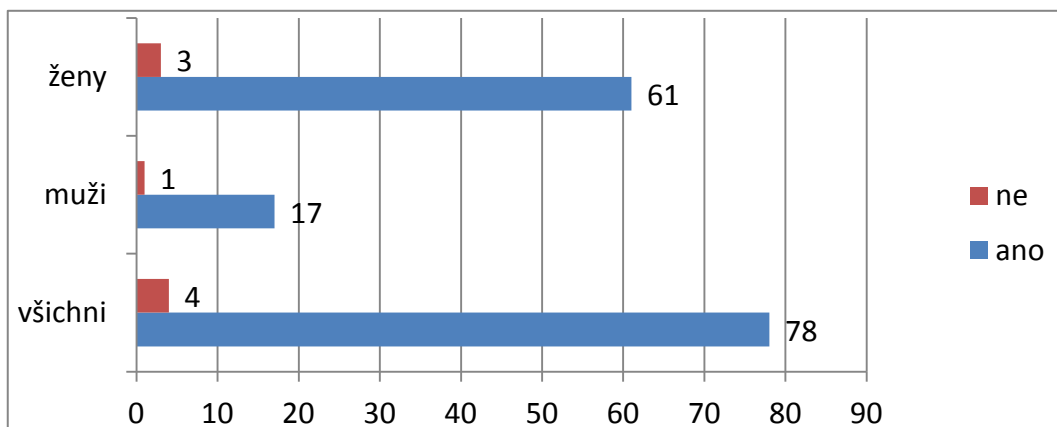
U žen je shrnutí odpovědí složitější, a to nejen díky jejich většímu počtu (64), ale také kvůli očividně delším odpovědím v dotazníku. Na rozdíl od mužů měly ale ženy v podstatě shodné názory a domnívaly se, že přátelství mezi mužem a ženou není možné především z toho důvodu, že časem jeden z dvojice bude chtít víc, či se do druhého zamiluje. Tento druh přátelství považují stejně jako muži za výjimky, které jsou podmíněny buď nízkou atraktivitou jedinců nebo tím, že jsou ve stavu manželském, popřípadě mají dlouhodobého partnera.

Muži i ženy, kteří odpověděli záporně na otázku ohledně existence přátelství, se shodují v tom, že obvykle v takovém vztahu začne alespoň jeden chtít víc, rozuměno partnerský vztah, anebo se jeden z nich zamiluje. Shodovali se taktéž v tom, že k tomu dochází proto, že je přátelství právě tolik podobné lásce. Existenci takového přátelství považovali respondenti za víceméně výjimečné a neobvyklé, podmíněné buď nízkou atraktivitou jedinců, tomu, že mají dlouhodobého partnera, anebo signifikantně rozdílnému věku.

V. Otázka: Máte s touto problematikou vlastní zkušenosti?

Tento dotaz se přímo vztahuje k otázce předchozí, na kterou pokračovali, stejně jako na otázku předešlou, jen jedinci, kteří negovali existenci přátelství mezi mužem a ženou (III. otázka).

Graf č. 3 - absolutní četnost odpovědí ano/ne na otázku č. V všech respondentů z výběrového souboru, kteří negovali otázku č. III

Tabulka č. 8 - absolutní četnost a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. V všech respondentů z výběrového souboru, kteří negovali otázku č. III

	muži		ženy	
počet	18		64	
ano	17	94,44%	61	95,31%
ne	1	5,56%	3	4,69%

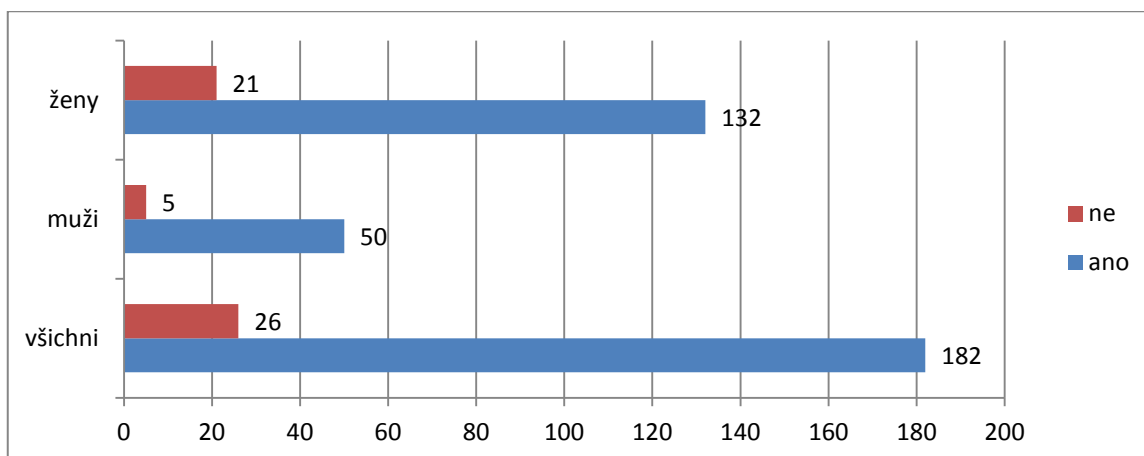
Vzhledem k minimu záporných odpovědí lze usuzovat, že výsledky z minulé otázky *Proč se domníváte, že takové přátelství neexistuje? Co tomu brání?* vycházejí především z vlastních zkušeností, z čehož si tedy můžeme vyvodit, že 26,9% všech respondentů (nezávisle na odpovědi v otázce č. III) má takové zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím, které mohly vést právě k utvoření názoru, že takový vztah neexistuje.

Toto byl předposlední dotaz pro všechny respondenty (82), kteří negovali existenci přátelství v otázce č. III. Následující položkou pro ně byla závěrečná otázka č. XIV.

VI. Otázka: Máte/měl(a) jste takové přátelství (přátelství s opačným pohlavím)?

Tato otázka následovala po kladné odpovědi na existenci přátelství mezi mužem a ženou (III. otázka). Jedná se o další filtrační otázku, která respondenty na několik dotazů rozdělí.

Graf č. 4 - absolutní četnost odpovědí ano/ne na otázku č. VI všech respondentů z výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na č. III

Tabulka č. 9 - absolutní četnost a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. VI všech respondentů z výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázku č. III

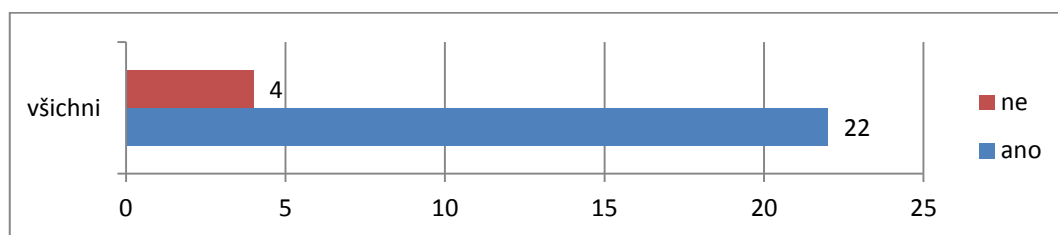
	muži		ženy	
počet	55		153	
ano	50	90,91%	132	86,27%
ne	5	9,09%	21	13,73%

Výsledky nám jednoznačně sdělují, že valná většina respondentů, kteří odpověděli kladně na otázku existence mezipohlavního přátelství, s ním mají vlastní zkušenosti. Když propojíme informace získané z otázky V. s daty získanými analýzou VI. otázky, můžeme vypočítat, že 260 z 290 respondentů tohoto výzkumu má zkušenost s přátelstvím mezi mužem a ženou, což je 89,66%.

VII. Otázka: Znáte někoho z okolí kdo taková přátelství udržuje (přátelství s opačným pohlavím)?

Otázka, s kterou pokračovali jedinci, kteří odpověděli záporně na VI. otázku, tzn. neměli ani nemají přátele opačného pohlaví. Počet těchto respondentů je 26, což je již poměrně malé číslo, a tak se na jejich odpovědi podíváme nezávisle na pohlaví.

Graf č. 5 - absolutní četnost odpovědí ano/ne na otázku č. VII u všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na č. III a záporně na otázku č. VI

Z odpovědí lze říct, že = 91,6% respondentů co věří v existenci přátelství mezi mužem a ženou, ale nemá takový vztah, se s mezipohlavním přátelstvím setkalo ve svém okolí.

VIII. Otázka: Měl/a byste o takové přátelství (přátelství s opačným pohlavím) zájem?

Jde o dotaz, který následuje po otázce č. VII. Na tuto otázku tedy odpovídalo 26 jedinců kteří: věří v existenci mezipohlavního přátelství, ale nemají vlastní zkušenost s tímto typem přátelství.

Odpověď všech respondentů, kteří tuto otázku zodpovídali, byla 100% ano, tudíž všichni z těchto 26 účastníků výzkumu by zájem o mezipohlavní přátelství mělo.

IX. Otázka: Počet přátel opačného pohlaví

Na otázku číslo IX odpovídali jedinci, kteří věří v existenci přátelství mezi mužem a ženou (kladná odpověď u otázky č. III) a zároveň s tímto druhem vztahu mají vlastní zkušenosti (kladná odpověď u VI. otázky).

Tabulka č. 10 - počet přátel opačného pohlaví všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na ot. č. III a č. VI

	všichni	muži	ženy
Počet respondentů	182	50	132
průměr	2,99	2,86	3,04
min	1	1	1
max	10	8	10
rozptyl	3,23	2,8404	3,37
SD	1,8	1,69	1,84

Ženy mají vyšší aritmetický průměr počtu mezipohlavních přátelství než muži, což se dalo očekávat vzhledem k výsledkům otázky č. II, kde měly ženy taktéž průměrně vyšší celkový počet přátel.

X. Otázka: Liší se od přátelství se stejným pohlavím (s ohledem na pevnost vztahu, důvěrnost apod.)?

Na tuto otázku odpovídali jedinci, kteří zodpověděli kladně III. otázku, tzn. věří v existenci přátelství mezi mužem a ženou. Schází se nám tu jak jedinci, kteří mají vlastní zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím, tak i ti, kteří ji nemají. Tzn. tento dotaz přichází jak po zodpovězení otázky č. VIII., tak i ot. č. IX.

Tabulka č. 11 - absolutní četnost a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. X všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázku č. III

	má vlastní zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím						nemá vlastní zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím					
	všichni		muž		žena		všichni		muž		žena	
ano	97	53,30%	28	56%	69	52,72%	11	42,31%	1	20%	10	47,62%
ne	85	46,70%	22	44%	63	47,28%	15	57,69%	4	80%	11	52,38%

Z tabulky lze vyčíst, že jedinci, kteří nemají vlastní zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím, častěji negovali rozdílnost mezi izosexuálním a mezipohlavním přátelstvím; bohužel je v této oblasti jen malý vzorek (26), výsledky nelze generalizovat. Žádný velký rozdíl mezi muži a ženami, kteří mají vlastní zkušenost s mezipohlavním přátelstvím, nalezen nebyl. Je tu však veliký rozdíl mezi vzorkem mužů a žen, zkusíme tedy náhodně vybrat 50 žen ze vzorku.

Tabulka č. 12 - absolutní četnosti a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. X u všech mužů a 50 náhodně vylosovaných žen z výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázku č. III

	muž		žena	
ano	28	56%	29	58,00%
ne	22	44%	21	42,00%

Ač se po náhodném losování 50 žen z výběrového souboru, čítajícího 132 respondentek, zdvihl procentuální podíl odpovědí ano o 5,28%, jsou výsledky stále víceméně vyrovnané.

Po zodpovězení této položky dotazníku byli všichni respondenti, kteří odpověděli kladně, navedeni na další otázku (č. XI.); účastníci výzkumu, kteří odpověděli v této otázce záporně a taktéž negovali, že mají či měli přátele opačného pohlaví (otázka č. VI) pokračovali na poslední otázku č. XIV. Jedinci, kteří odpověděli v této otázce záporně, ale odpověděli kladně na dotaz č. VI, pokračují s otázkou č. XII.

XI. Otázka: Jak/čím se liší?

Jelikož se nám u této otázky sešli jak respondenti, kteří mají nebo měli mezipohlavní přátelství, tak i respondenti, kteří ho neměli, budeme mít s dalším dělením dle pohlaví celkem 4 skupiny respondentů k analýze; kvůli nedostatku respondentů bez vlastních zkušeností dáme muže a ženy dohromady. Všichni respondenti u této otázky odpověděli kladně na otázku existencí mezipohlavního přátelství. Bohužel byla tato otázka nejednoznačně položená, tudíž část respondentů odpovídala jen termíny jako: důvěra, rivalita apod. a další část se rozepisovala a popisovala klady a zápory obou druhů přátelství.

Začneme s interpretací výsledků žen, které mají vlastní zkušenosti s přátelstvím mezi mužem a ženou. Nejčastěji vyskytovanou odpovědí byl samotný rozdíl v pohlaví, který se projevuje jiným typem komunikace, přístupem, uvažováním, jiným úhlem pohledu na problémy a rozdílnými tématy rozhovoru. Často byly tyto rozdíly uváděny jako výhoda, jelikož respondenti dostávali o mnoho odlišné pohledy na problémy, než by se jim dostalo od přátel stejného pohlaví. Několikrát byla tato diverzita vztahu uvedena také jako jistá nevýhoda, jelikož často nenacházely s mužskými přáteli tolik vzájemného pochopení jako ve vztazích izosexuálních. Velmi častou, pro muže lichotivou odpovědí bylo, že mužům se dá více důvěřovat, je na ně větší spoleh, nezávisle na vzniklé situaci.

Žena, 21 let, 3 přátelé opačného pohlaví: „Vím, že by mi pokaždé zvedli telefon, pokaždé by přišli, pokaždé by mě zachránili z nesnází. Jeden mne doprovodil o půlnoci z práce, když mi ujely spoje, druhý kvůli mně zrušil rande, třetí mne držel za ruku, když jsem plakala. Bez jakýchkoliv sexuálních podtextů.“

Ač je pro mnoho žen, které mají zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím, takové přátelství důvěrnější, na druhou stranu často zmiňovaly nižší intimitu v takovém vztahu, což odpovídá klasickým rozdílnostem mezi pojetím přátelství z pohledu mužů a žen. Ženy také často zmiňovali menší rivalitu a někdy jako výhodu, někdy jako nevýhodu, fakt, že muži tolik neroznáší klepy apod.

Další skupinou k analýze jsou muži s vlastními zkušenostmi z mezipohlavních přátelství. Nejčastější reakcí, stejně jako u žen se zkušenostmi z přátelství mezi mužem a ženou, bylo jednoznačně upozorňování na rozdíly mezi pohlavími, které ovlivňují celou komunikaci a formu vztahu; muži mnohdy ale zmínili výhodu pohledu opačného pohlaví na každodenní problémy, především v radách ohledně partnerských vztahů. Několikrát se muži zmínili, že se svým ženským přátelům nemohou svěřit se vším a že některá témata zůstávají v mezipohlavních přátelstvích tabu, kupříkladu téma sex. Objevil se také zajímavý názor zahrnující problematiku celého tématu přátelství mezi mužem.

Muž, 22 let, 5 přátel opačného pohlaví: „Jiní lidé často nevěří na přátelství mezi mužem a ženou, a to občas komplikuje přátelství těch, kteří ano.“

Poslední skupinou, kterou budeme interpretovat, jsou ženy a muži bez vlastní zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím; nebudeme je rozdělovat na dvě skupiny, jelikož i když je

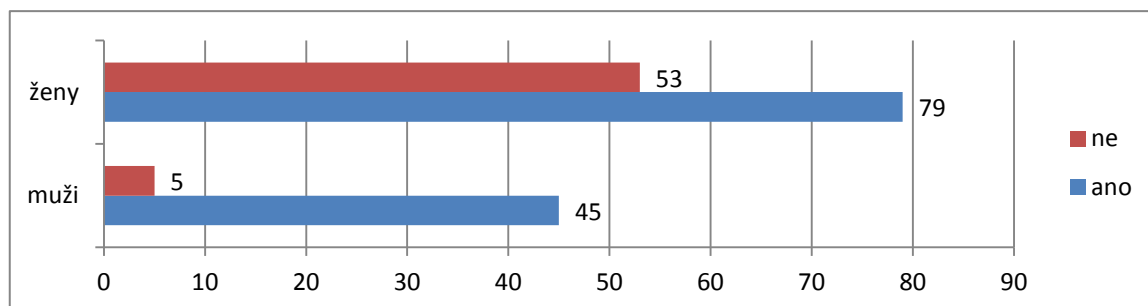
dáme dohromady, čítají jen 26 respondentů. Jak muži, tak ženy se shodovaly v tom, že s opačným pohlavím jsou jiná témata k rozhovoru, což je způsobeno rozdílností pohlaví.

Respondenti, kteří ve VI. otázce odpověděli záporně, tzn. nemají ani neměli mezipohlavní přátelství, pokračovali na závěrečnou otázku č. XIV, ostatní odpovídali navíc na zbylé dvě otázky a to XII a XIII.

XII. Otázka: Pomyslel/a jste někdy na sex/partnerský vztah s přítelem opačného pohlaví?

Jak jsme již řekli u předchozí otázky, na tento dotaz odpovídali jen jedinci, kteří věří v existenci mezipohlavního přátelství a mají vlastní zkušenosti s takovým vztahem.

Graf č. 6 - absolutní četnost odpovědí ano/ne na otázku č. XII všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázky č. III a č. VI

Tabulka č. 13 - absolutní četnost a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. XII všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázky č. III a č. VI.

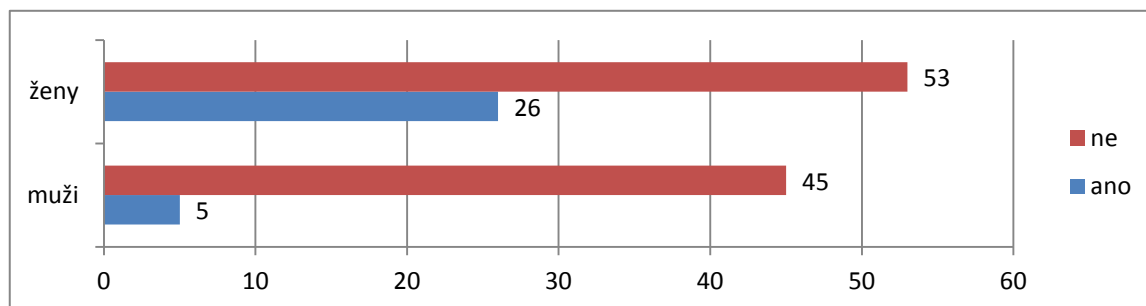
	všichni		muži		ženy	
ano	124	68,13%	45	90%	79	59,85%
ne	58	31,87%	5	10%	53	40,15%

Z výsledků lze jasně vidět, že procentuální podíl mužských kladných odpovědí je o mnoho větší, než je tomu u žen. Z toho lze usuzovat, že za narušení přátelského vztahu mohou pravděpodobně častěji muži než ženy. Ovšem jedná se o spekulativní otázku o čemž si povíme více u otázky nadcházející (č. XIII). Smysl této otázky byl v tom, aby se ukázalo procento možných přátelství, které mohly přejít v partnerský vztah či tzv. přátelství s benefity.

XIII. Otázka: Můžete vyloučit možnost, že váš přítel opačného pohlaví někdy pomyslel na sex či možnost partnerského soužití s Vámi?

Další otázka, na kterou odpovídali jen jedinci, kteří věří v existenci mezipohlavního přátelství a mají vlastní zkušenosti s takovým vztahem.

Graf č. 7 - absolutní četnost odpovědí ano/ne na otázku č. XIII všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázky č. III a č. VI

Tabulka č. 14 - absolutní četnost a procentuální podíl odpovědí ano/ne na otázku č. XIII všech respondentů výběrového souboru, kteří odpověděli kladně na otázky č. III a č. VI.

	všichni		muži		ženy	
ano	31	17,03%	5	10%	26	19,69%
ne	151	82,97%	45	90%	106	80,31%

Jak je ukazují výsledky, více jak 80% všech respondentů si není ve svých vztazích s opačným pohlavím jisto, zdali jejich přítel nepřemýšlel o možnosti sexu či partnerského vztahu, což je poměrně vysoké procento. Pomyslet na něco a učinit to jsou samozřejmě dvě odlišné věci, ale jisté je, že v přátelstvích izosexuálních, kdy jsou oba jedinci heterosexuální orientace, k takovým myšlenkám nedochází. Jak někteří z účastníků výzkumu napsali v poslední, doplňkové otázce (č. XIV), mohou na sex či partnerský vztah myslet a nikdy se nevyslovit, stejně tak se mohou vyslovit a rozhodnout se společně, že zůstanou přáteli; tudíž tato otázka je skutečně spekulativní, stejně jako otázka předchozí, jak respondenti nejdou konstruktivně upozorňovali.

XIV. Otázka: Chcete na závěr cokoliv doplnit, upřesnit, upozornit na nedokonalosti?

Tuto doplňující otázku vyplňovali všichni respondenti z výběrového souboru. Často dopisovali, co zapoměli zmínit u jiné otázky, doplňovali mezery, které dotazník nepokryl a upozornili na několik nepřesných formulací. Některé z odpovědí jsme již použili u předchozích otázek, ke kterým se vztahovaly.

Z odpovědí respondentů jsme dali dohromady hned několik věcí. Přátelství mezi pohlavími hodně souvisí s věkem, sexualitou, atraktivitou, rodinnou spřízněností a délkou trvání takového vztahu a jeho vznikem. Několik respondentů zmínilo, že se z jejich neúspěšných partnerských vztahů vyklubalo kvalitní přátelství, někteří zase psali o tom, že mnoho takových přátelství vznikne díky strachu jednoho z účastníků vztahu se vyslovit. Někteří z jedinců psali o žárlivosti svých partnerů na jejich přátele opačného pohlaví.

Z povahy odpovědi 2 respondentů bylo zřejmé, že nepochopili či nečetli hlavičku dotazníku s definicí přátelství. Vzhledem k celkovému počtu účastníků výzkumu by odpovědi těchto dvou jedinců neměly nijak závažně zkreslit data.

8.6. Rekapitulace výzkumných otázek

VO1: Existuje z pohledu jedinců mladší dospělosti platonické přátelství mezi mužem a ženou?

71,72% respondentů mladší dospělosti se vyslovilo pro ANO na otázku existence mezipohlavního přátelství, což je 208 účastníků výzkumu z 290. Odpověď je tedy, že dle 71,72% respondentů takové přátelství existuje.

VO2: Mají muži a ženy mladší dospělosti rozdílný názor na existenci mezipohlavního přátelství?

Muži odpovídali v otázce existence mezipohlavního přátelství v 75,34% případů ANO, ženy v 70,51% případů. Jelikož se jednalo o početně nevyrovnané skupiny, vybrali jsme náhodně 73 žen a porovnali skupiny znovu - v tomto případě měly ženy 69,5% odpovědí kladných. Odpověď je tedy ano, muži a ženy mladší dospělosti mají rozdílný názor na existenci mezipohlavního přátelství, rozdíl však není nijak markantní, což je, dle druhého měření, 4,83%.

VO3: Jaké jsou podle jedinců mladší dospělosti rozdíly mezi přátelstvím mezipohlavním a izosexuálním?

Nejčastěji se vyskytovala odpověď, že v mezipohlavním přátelství je hodně cítit rozdíl v pohlaví, který se projevuje jinou tematikou komunikace, jiným přístupem, uvažováním ve vztahu a nižší intimitou, za kterou ale většina respondentů pokládala probírání intimních témat, např. ohledně sexu.

VO4: Mají muži a ženy mladší dospělosti odlišný názor na rozdíly mezi přátelstvím mezipohlavním a izosexuálním?

Muži i ženy se většinou shodovali na rozdílech, ale pojímali je z pohledu svého pohlaví. Názory se lišily jen v několika bodech. Ženy v přátelství s opačným pohlavím pociťovaly nižší intimitu, ale vyšší důvěru a ochotu pomoci. Muži v přátelství s opačným pohlavím často zmiňovali nemožnost probírat témata ohledně sexu, ale oceňovali možnost řešit s ženami svoje vztahy a témata, která by s muži neřešili.

VO5: Jaký má sexuální orientace vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

Kvůli nedostatku bisexuálních a homosexuálních respondentů nebylo možné tuto výzkumnou otázku zodpovědět.

VO6: Jaký má momentální rodinný stav vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

Kvůli nedostatku ženatých, rozvedených a ovdovělých respondentů nebylo možné tuto výzkumnou otázku zodpovědět.

VO7: Jaký má velikost bydliště vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

Nejmenší procentuální podíl kladných odpovědí jedinců mladší dospělosti na otázku existence mezipohlavního přátelství byl u respondentů v městech o 50 000 - 99 999 (57,69%) a 10 000 - 19 999 (62,50%) obyvatelích. Nejvyšší procentuální podíl kladných odpovědí byl u respondentů z malých obcí do 1 999 obyvatel (86%).

VO8: Jaký má dosavadní počet sexuálních partnerů vliv u jedinců mladší dospělosti na jejich názory ohledně existence přátelství mezi mužem a ženou?

V intervalu $<20;101$) počtu dosavadních sexuálních partnerů byl nejvyšší procentuální podíl kladných odpovědí jedinců mladší dospělosti na otázku existence mezipohlavního přátelství, a to 80%, nejnižší byl procentuální podíl byl u respondentů v intervalu $<5;10$) počtu dosavadních sexuálních partnerů (65,67%).

9. Diskuse

Tématem bakalářské diplomové práce je přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti. Přátelství jsme pojali jakožto blízký osobní vztah bez jakéhokoliv sexuálního podtextu. Právě ona nutná absence sexuální přitažlivosti a sexuálních projevů činí toto téma tolik ožehavým, jelikož samo přátelství se až na několik výjimek velice podobá lásce.

Výzkum byl uskutečněn kvantitativní cestou pomocí vlastního sestaveného dotazníku, který měl za úkol získat odpovědi na výzkumné otázky a v některých případech hledat jejich odůvodnění. Dotazník byl vytvořen a publikován na google docs a jeho šíření probíhalo částečně metodou sněhové koule a částečně samovýběrem skrze otevřenou událost na sociální síti Facebook. Za tři měsíce sběru se podařilo nashromáždit 733 odpovědí, které však bylo nutno důkladně vyfiltrovat. Naše cílová skupina byli jedinci mladší dospělosti, kterou Vágnerová (2007) ohrazuje věkovou hranicí 20-40 let. Vybrali jsme tuto věkovou skupinu nejen díky její dobré dosažitelnosti, ale taktéž kvůli faktu, že v těchto letech dochází ke vzniku hlubších a trvalejších vztahů (Vágnerová, 2012).

Po pěti filtracích nám ze 733 účastníků výzkumu zbylo 290. Tato poměrně tvrdá selekce byla nutná, jelikož velická část respondentů si nepřečetla hlavičku dotazníku, kde byla definice přátelství, a v odpovědích mnohokrát polemizovali a kritizovali, jak asi mají s někým navázat vztah, když by se s ním předtím nemohli ani kamarádit a do počtu přátel uváděli počty přátel, s největší pravděpodobností z Facebooku. Samozřejmě tyto případy nebyly jediné, které bylo nutno odfiltrovat, mezi další patřily jedinci minoritních sexuálních orientací a lidé ve svazku manželském; tyto respondenty bylo nutné odfiltrovat, jelikož jich bohužel nebylo dostatečné množství na to, aby se s nimi dalo nadále pracovat. Předchozí výzkumy totiž prokázaly, že jejich pohled na mezipohlavní přátelství je jiný, než u jedinců majoritní sexuální orientace a svobodných. Nasbíraná data byla interpretována deskriptivní cestou, bez používání statistických testů. Kvůli především deskriptivní povaze studie jsme místo hypotéz, obvyklých pro kvantitativní výzkumy, definovali cíle pomocí výzkumných otázek, abychom se na jev mohli zaměřit komplexněji.

Z předchozích studií na témata ohledně přátelství mezi mužem a ženou jsme si především brali inspiraci a data, díky nimž bylo možné respondenty kvalitně profiltrovat. Podobné studie se často zabývají vznikem a celkovou dynamikou takových vztahů, zjišťují hodnoty,

které se mezipohlavním přátelstvím přisuzují, porovnávají ho s přátelstvím izosexuálním apod. V této práci jsme se však zaměřili na samotný základ všech těchto studií a tím je vlastní existence takového vztahu, která je stále žhavým tématem a místem pro polemiku.

Poměrně překvapivé výsledky jsme získali na 2. výzkumnou otázku, a to fakt, že muži a ženy mladší dospělosti procentuálně podobně odpovídali ohledně existence mezipohlavního přátelství. Překvapivé vzhledem k výsledkům XII. otázky, kde 90% mužů připustilo, že nad sexem či partnerským vztahem s přáteli opačného pohlaví přemýšlelo a taktéž výsledkům V. otázky, ve které respondenti, kteří se domnívají, že takové přátelství neexistuje, odpovídali na dotaz, proč se domnívají, že takový vztah není možný. Často se totiž objevila odpověď naznačující, že vina bývá na straně mužů, jelikož si od tak blízkého vztahu se ženou mohou časem začít slibovat profity ve formě sexu. Což mimo jiné potvrdili ve výzkumu američtí psychologové Bleske a Buss (2000), v jejichž studii muži považovali možnost sexu v rámci mezipohlavního přátelství za mnohem důležitější, než tomu bylo u žen.

Důvodem možného zkreslení dat může být malý vzorek mužů, kterých bylo jen 73 z celkového počtu 290 respondentů ve výběrovém souboru. Už samotný fakt, že měly majoritní podíl odpovědí na dotazník ženy, může poukazovat na skutečnost, že se dotazník s takovým názvem rozhodli vyplnit spíše muži s feminními rysy. Souvislostí feminity, maskulinity a dalších kategorií dotazníku BSRI s množstvím mezipohlavních přátelství se zabývala americká psycholožka Heidi M. Reeder (2003), která zjistila, že právě muži s vyšší mírou feminity měli výrazně větší podíl přátelství s ženami mezi celkovým počtem přátel, než tomu bylo u mužů maskulinních. Dalším důvodem zkreslených výsledků může být taktéž neúplně pochopení definice přátelství, ač jde o věc, o které by se dalo jednoznačně polemizovat a stejně bychom se nedočkali výsledku, a to je problematika přátelství vzniklých na neúspěšných vztazích, ať už uskutečněných, anebo nevyřčených náklonnostech. Mnoho respondentů v poslední XIV. otázce, kde měli příležitost napsat cokoli, co by chtěli doplnit, upozornit na nedokonalosti dotazníku apod., poukazovalo na tyto možnosti vzniku mezipohlavního přátelství. Nejednou respondenti rozhořčeně komentovali otázky č. XII a XIII, v kterých jsme se dotazovali na to, zdali někdy pomysleli na vztah či sex s přítelem opačného pohlaví a zdali si mohou být jistí tím, že o nich jejich přátelé druhého pohlaví nepřemýšlejí jako o možném partnerovi, ač nevěděli, jaká bude jejich interpretace. Z tohoto důvodu by bývalo bylo účelné na začátku dotazníku napsat, aby respondenti nedělali vlastní závěry z povahy dotazů či z jejich řazení za dotazy jinými.

V odpovědích na, v minulém odstavci zmiňovanou, otázku č. XIV se objevilo několik konstruktivních a odůvodněných upozornění na nepřesnost v dotazníku: u otázky č. II by mělo být jasně napsáno, zdali se dotazujeme jen na mezipohlavní přátelství či na všechna přátelství; dotazník se neptá, zdali někteří z jejich přátel nejsou homosexuální či bisexuální orientace; otázka č. IX je nepřesně formulovaná a tudíž se mohou reakce vztahovat jen k momentálním vztahům, či vztahům s opačným pohlavím kompletně. Domníváme se však, že ani jedna z těchto chyb by neměla nijak extrémně ovlivnit výsledky, ač je pravda, že otázka, na počet homo/bisexuálních přátel opačného pohlaví by byla v dotazníku zcela na místě.

Druhou ústřední otázkou celého dotazníku byla otázka č. XI, která zjišťovala, jak a čím se dle jedinců mladší dospělosti liší přátelství izosexuální od mezipohlavního. Nejčastější odpovědi byly klasické rozdíly mezi pojetím přátelství u mužů a u žen, které jsme popisovali v kapitole č. 4. Tzn. ženy uváděly, že přátelství s muži jsou více o společných aktivitách, pevné důvěře a nižší intimitě. Muži naproti tomu zmiňovali přátelství se ženami jako intimnější, kromě hovorů ohledně sexu, které jsou s ženskými přáteli tabu. Tyto výsledky tedy odpovídají klasickým rozdílům v pojetí přátelství mezi pohlavími.

Zajisté je toho ještě spousta, co se dá v oblasti mezipohlavních přátelství zkoumat. Z poslední doplňující otázky (č. XIV) jsme dali dohromady aspekty účastníků přátelství mezi pohlavími, které respondenti viděli jako stěžejní a podmíněné pro existenci ryzího přátelství mezi mužem a ženou bez jakýchkoliv pochyb ohledně vzájemné přitažlivosti. Respondenti uváděli možnosti takového přátelství s osobou signifikantně odlišného věku, s neatraktivními jedinci, přátelství s homosexuály, s příslušníkem ať už blízké či široké rodiny či s jedincem, s kterým jsme vyrůstali odmalička. Samozřejmě i výzkumné otázky, které jsme nedokázali kvůli malému vzorku zodpovědět, by stály za další zkoumání.

Výsledky této studie by měly přispět k chápání pojetí přátelství mezi pohlavími z pohledu jedinců mladší dospělosti v české populaci. Vzhledem k tomu, že v ČR je výzkumů zaměřených na toto téma absolutní minimum, měla by tato práce v oblasti sociální psychologie, konkrétně osobních vztahů, najít své místo.

10. Závěr

Dle 71,72% všech respondentů mladší dospělosti existuje ryzí přátelství mezi mužem a ženou, ač 90% mužů a 59,85% žen připouští, že někdy pomyslelo na možnost sexu či partnerského vztahu s přáteli v rámci mezipohlavního přátelství, navíc 82,97% všech respondentů odpovědělo, že nemůže s jistotou zamítnout, že o něčem podobném neuvažovali jejich přátelé opačného pohlaví.

26,9% všech respondentů má takové zkušenosti s mezipohlavním přátelstvím, které mohly vést k utvoření názoru, že takový vztah neexistuje. 62,76% respondentů mladší dospělosti má zkušenosti s přátelstvím mezi pohlavími a věří v jeho existenci.

Dle 48,08% respondentů mladší dospělosti, kteří se domnívají, že přátelství mezi mužem a ženou existuje, se přátelství izosexuální od přátelství s opačným pohlavím nijak neliší.

Ohledně rozdílů mezi izosexuálními a mezipohlavními přátelstvími se jak muži, tak i ženy často shodují, že největším rozdílem je ono pohlaví přátel samotné, jelikož ovlivňuje komunikaci, uvažování, přístup k takovému vztahu a jeho celou dynamiku.

Muži si na přátelských vztazích s ženami nejčastěji vychvalovali vyšší intimitu (kromě témat ohledně sexu), jiný úhel pohledu na problémy běžného života a možnost ženských rad ohledně partnerských vztahů. Na rozdíl od nich ženy chválili silnou vzájemnou důvěru a možnost spolehnout se na muže v přátelském vztahu.

11. Souhrn

Tématem naší bakalářské diplomové práce je přátelství mezi mužem a ženou z pohledů jedinců mladší dospělosti. V této práci pojímáme přátelství jako blízký vztah s absencí sexuální přitažlivosti a sexuálních projevů. Práce vychází z dosavadních poznatků sociální psychologie, konkrétněji z oblasti interpersonálních vztahů.

V teoretické části jsme se nejprve seznámili rámcově s pojmem vztah, definovali si lidskou potřebu sdružování, přátelství a lásky, neboli afiliaci a definovali si věkovou kategorii, na níž se naše práce zaměřila, na mladší dospělost. Popsali jsme podrobně přátelství, zaměřili se na jeho vznik a vývoj, charakteristiky, význam a vysvětlili si hlavní rozdíly mezi přátelstvím, známostí, kamarádstvím a láskou. Pokračovali jsme deskripcí rozdílů v izosexuálním přátelstvím mezi muži a ženami, základními psychologickými rozdíly mezi pohlavími a konečně již samotným přátelstvím mezi pohlavími, na něž se zaměříme především skrze předchozí zahraniční výzkumy, z nichž v praktické části čerpáme informace.

Výzkum byl v závislosti na stanovených deskriptivních a prediktivních cílech provedený kvantitativní cestou. Design našeho výzkumu byl dotazníkové šetření. Studii jsme provedli skrze vlastně vytvořený dvacetí jedna položkový dotazník, publikovaný pomocí internetu (samovýběr a metoda sněhové koule), jenž se tázal na některé osobní a demografické údaje a následně pokračoval s dotazy týkajícími se samotného přátelství mezi mužem. Většina otázek má kvantitativní charakter, pro lepší pochopení a interpretaci odpovědí však bylo přidáno i několik otázek kvalitativních. Dotazník jsme se pokusili vytvořit rychlý a účelný, abychom nasbírali co nejvíce odpovědí.

Nasbírali jsme 733 odpovědí, avšak 443 odpovědí bylo nutno odfiltrovat a tím pádem zbylo 290 respondentů, jejichž odpovědi byly analyzovány a interpretovány deskriptivní cestou, bez používání statistických testů. Po důkladné analýze dat jsme si odpověděli na stanovené výzkumné otázky.

Nejdůležitějšími výsledky studie jsou tyto: 71,72% respondentů mladší dospělosti uvedlo, že existuje ryzí přátelství mezi mužem a ženou i přes fakt, že 90% mužů a 59,85% žen připustilo, že někdy pomyslelo na možnost partnerského vztahu či sexu s přáteli opačného pohlaví. V jedné z otázek účastníci výzkumu v 82,97% nemohli s jistotou zamítnout tvrzení, že o něčem podobného neuvažovali jejich přátelé opačného pohlaví. 26,9%

respondentů mělo zkušenosti s mezipohlavními přátelstvími, které je mohly vést k utvoření názoru, že takový vztah neexistuje; na druhou stranu 62,76% respondentů uvedlo, že existenci mezipohlavního přátelství věří a zároveň s ním mají zkušenosti. 48,08% účastníků výzkumu, kteří věří na existenci ryzího mezipohlavního přátelství, se domnívá, že se přátelství izosexuální od přátelství s opačným pohlavím nijak neliší.

Slabými místy výzkumu je malé zastoupení mužů (25,17% respondentů), způsob sběru, kvůli němuž je možné, že dotazník vyplňovali respondenti neodpovídající běžné populaci a absence dotazníkové otázky na počet homosexuálních přátel opačného pohlaví.

Kvůli nízkému počtu podobných vědeckých výzkumů na české populaci by tato práce měla najít své místo a pomoci k pochopení složitého a stále diskusi otevřeného fenoménu, kterýmžto přátelství mezi mužem a ženou jednoznačně je.

12. Použitá literatura a zdroje

- 1) Aristotelés. (1996). *Etika Nikomachova*. Praha: Rezek.
- 2) Bem Sex Role Inventory (nedat.). In ABZ Slovník cizích slov. Získáno 13. března 2014 z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/bem-sex-role-inventory-bsri>
- 3) Bleske, A. L., & Buss, D. M. (2000). *Can men and women be just friends?* Personal relationships, 7, 131-151.
- 4) Buhrke, R. A., & Fuqua, D. R. (1987). *Sex Differences in Same- and Cross-Sex Supportive Relationships*. Sex Roles, 17, 339-352.
- 5) Galupo, M. P., & Gonzales, K. A. (2013). *Friendship Values and Cross-Category Friendships: Understanding Adult Friendship Patterns Across Gender, Sexual Orientation and Race*. Sex Roles, 68, 779-790.
- 6) Geist, B. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Vodnář.
- 7) Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- 8) Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie*. Praha: Portál.
- 9) Krejčířová, D. & Langmeier, J. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- 10) Kučera, D. (2013). *Moderní psychologie: hlavní obory a témata současné psychologické vědy*. Praha: Grada Publishing.
- 11) Moore, T. (1998). *Kniha o lásce a přátelství: pohled hlubinné psychologie a spirituálních tradic na mezilidské vztahy*. Praha: Portál
- 12) Nakonečný, M. (2009). *Sociální psychologie*. Praha: Academia.
- 13) Paprotný, T. (2005). *Stručné dějiny filozofie*. Praha: Portál.
- 14) Poněšický, J. (2008). *Fenomén ženství a mužství. Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Praha: Triton.
- 15) Reeder, H. M. (2003). *The Effect of Gender Role Orientation on Same- and Cross-Sex Friendship Formation*. Sex Roles, 49, 143-152.
- 16) Rose, S. M. (1985). *Same- and Cross-Sex Friendships and the Psychology of Homosociality*. Sex Roles, 12, 63-74.
- 17) Slaměník, I. (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada Publishing.
- 18) Slaměník, I., & Výrost, J. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- 19) Vágnerová, M. (2007). *Vývojová psychologie II: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum.
- 20) Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

- 21) Weiss, P., & Zvěřina, J. (2001). *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál.

Seznam příloh diplomové práce

Příloha č. 1: Formulář zadání bakalářské diplomové práce

Příloha č. 2: Abstrakt v ČJ

Příloha č. 3: Abstrakt v AJ

Příloha č. 4: Ukázka matice dat

Příloha č. 5: Ukázka dotazníku

Příloha č. 6: Mapa dotazníku

Příloha č. 1: Formulář zadání bakalářské diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci

Studijní program: Psychologie

Filozofická fakulta

Forma: Prezenční

Akademický rok: 2012/2013

Obor/komb.: Psychologie (PCH)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
TICHÝ Tomáš	Husova 215, Čáslav - Nové Město	F110066

TÉMA ČESKY:

Přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti

NÁZEV ANGLICKY:

Friendship between man and woman from the perspective of young adulthood

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Marek Kolařík, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1) Základem pro vypracování bude Manuál pro psaní diplomových prací na Katedře psychologie FF UP v Olomouci (Kolařík, M. a kol, 2012). 2) Studium relevantní české a zahraniční literatury zabývající se danou problematikou. 3) Zpracování teoretické části, zaměřené na přátelství a to konkrétně přátelství mezi mužem a ženou. 4) Příprava kvantitativního výzkumu. 5) Realizace výzkumu pomocí předem sestavených dotazníků. Cílovou skupinou budou muži a ženy v období mladší dospělosti (vývojové stadium dle Vágnerové). 6) Analýza dotazníků a interpretace výsledků. 7) Závěr a souhrn.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Maurois, A. (1935). O lásce a přátelství. Praha: Julius Albert.; Bedrnová, E. (1990). Cesty k lidem. Praha: Horizont.; Miller, R. S., Perlman, D., Brehm, S. S. (2007). Intimate relationships. Boston: McGraw-Hill Higher Education.; Moore, T. (1998). Kniha o lásce a přátelství: pohled hlubinné psychologie a spirituálních tradic na mezilidské vztahy. Praha: Portál.; Nakonečný, M. (2009). Sociální psychologie. Praha: Academia. Connolly, J., Craig, W., Goldberg, A., Pepler, D. (1999). Conceptions of Cross-Sex Friendships and Romantic Relationships in Early Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 4. Booth, A., Hess, E. (1974). Cross-sex friendship. *Journal of Marriage and Family*, 36, 1.

Příloha č. 2: Abstrakt v ČJ

Název práce: Přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti

Autor práce: Tomáš Tichý

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Počet stran a znaků: 55 stran, 82 636 znaků

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 21

Abstrakt (800–1200 zn.): Tématem bakalářské diplomové práce je přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jedinců mladší dospělosti. Ústřední výzkumná otázka se zabývá existencí přátelství mezi mužem a ženou. Přátelství je pojato jako blízký osobní vztah bez jakéhokoliv sexuálního podtextu. Právě ona nutná absence sexuální přitažlivosti a sexuálních projevů činí toto téma tolik ožehavým, jelikož samo přátelství se až na několik výjimek velice podobá lásce. Práce vychází z dosavadních poznatků sociální psychologie. V závislosti na deskriptivních a prediktivních cílech byl výzkum proveden kvantitativní cestou. Studie byla uskutečněna pomocí vlastního dotazníku šířeného pomocí internetu. Sběr dat byl veden skrze samovýběr a metodu sněhové koule. Bylo vyhodnoceno 290 odpovědí respondentů (20-40 let, průměr = 23,04 let, SD = 3,01; heterosexuální orientace, 286 svobodných, 4 rozvedení), jež byly analyzovány a interpretovány deskriptivní cestou, bez používání statistických testů.

Klíčová slova: přátelství mezi mužem a ženou, mezipohlavní přátelství, přátelství mezi pohlavími, mladší dospělost

Příloha č. 3: Abstrakt v AJ

Title: Friendship between man and woman from the perspective of young adulthood

Author: Tomáš Tichý

Supervisor: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Number of pages and characters: 55 pages, 82 636 characters

Number of appendices: 6

Number of references: 21

Abstract (800–1200 characters): The topic of this bachelor thesis is cross-sex friendship from the perspective of young adulthood. The central research question deals with the existence of a friendship between a man and a woman. Friendship is conceived as a close personal relationship with absence of any sexual content. The absence of sexual attraction and sexual manifestations makes this topic so delicate and discussed, because friendship is with a few exceptions very much like love. The thesis is based on current knowledge of social psychology. Depending on descriptive and predictive aims was the research conducted through quantitative way. The study was performed using our own compiled questionnaire that was spread through the internet. Data were collected through self-selection and the snowball method. 290 respondents replies (20-40 years, mean = 23,04 years, SD = 3,01; heterosexuals, 286 single, 4 divorced) were analyzed and interpreted in a descriptive way, without using of statistical tests.

Key words: cross-sex friendship, friendship between man and woman, young adulthood, friendship between sexes

Příloha č. 4: Ukázka matice dat

<

Příloha č. 5: Ukázka dotazníku

Přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jednotlivých generací

Dobrý den,
jmenuji se Tomáš Tichý, jsem studentem Filozofické fakulty na Univerzitě Palackého v Olomouci a píši bakalářskou práci na téma Přátelství mezi mužem a ženou z pohledu jednotlivých generací. Rozhodli jste se pro vyplnění krátkého, samozřejmě anonymního, dotazníku, jehož výsledky použiji pouze pro výše zmíněnou bakalářskou práci. Předem Vám děkuji za pravdivé a plnohodnotné vyplnění dotazníku.

Definice přátelství

Přátelství je vztah vymezující se vysokou mírou sdílení osobních záležitostí a emoční blízkosti. Na rozdíl od známosti, kamarádství nebo partnerství jsou si oba přátelé vědomi jedinečných rysů osobnosti druhého. Přátelství je zdrojem jak výrazné emoční podpory a stimulace, tak praktické pomoci v případě potřeby. Přátelství je téměř ve všech charakteristikách shodné s láskou. Na rozdíl od lásky však nejsou přátelé fyzicky (sexuálně) přitahováni svými protějšky a při krátkodobém odloučení netrpí pocity samoty a prázdnoty.

***Povinné pole**

Pohlaví *

- ☐ muž
- ☐ žena

Věk *

Momentální rodinný stav *

- ☐ svobodný(á)
- ☐ ženatý/vdaná
- ☐ rozvedený(á)
- ☐ vdovec/vdova

Bydliště *

- ☐ do 1 999 obyvatel

Příloha č. 6: Mapa dotazníku

